

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษาและการบริหารงานสถานศึกษา
 - 1.2 การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ท
 - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม
 - 2.1 ความหมายของการเรียนร่วม
 - 2.2 ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม
 - 2.3 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนร่วม
 - 2.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม
 - 2.5 หลักการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จ
 - 2.6 ปัญหาการจัดการเรียนร่วม
 - 2.7 เด็กพิเศษ
 - 2.8 แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษ
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษาและการบริหารงานสถานศึกษา

1.1.1 การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษามีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้
กิตติมา ปรีดีดิolk (2532 : 4) กล่าวถึง การบริหารการศึกษา คือ ความพยายามที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือความพยายามที่จะดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่สุด

กู๊ด (Good, 1973 : 212 อ้างถึงใน เยาวพา เตชะคุปต์, 2532 : 13)

กล่าวว่า การบริหารการศึกษามี 2 นัย หมายถึง การอำนวยการ การควบคุม และการดำเนินกิจการเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทั้งมวลของโรงเรียนรวมทั้งด้านงานธุรการด้วย ลักษณะหน้าที่ทั้งหลายของโรงเรียนนั้น จะต้องคำนึงถึงถึงเปลี่ยนแปลงในการศึกษานั้นเป็นหลักในการพิจารณา และอีกนัยหนึ่ง คือการควบคุมและการจัดการเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ของการบริหารสถานศึกษา

อันเกี่ยวพันถึงกรรมวิธีทางการสอน เช่น เรื่องเกี่ยวกับครู นักเรียน โครงการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ หลักสูตร อุปกรณ์การเรียนการสอน การแนะแนว เป็นต้น

วิลเลียม ธนวิวัฒน์ (2541 : 16) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้ นักเรียนมีพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และ สติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

สมชาย ลังกะสูตร (2542 : 19) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้จัดการศึกษาเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ และนโยบายทางการศึกษาของรัฐที่ได้กำหนดไว้ และเป็นไปอย่างถูกต้องตาม หลักการบริหารการศึกษาโดยจะต้องพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ตั้งแต่บุคลิกภาพ สติปัญญา ความรู้ เจตคติ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็น พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับ ความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นิพนธ์ กีนาวงศ์ (2543 : 16) ให้ความหมายว่า เป็นการร่วมมือกันของ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน ในการร่วมมือการทำงานนั้น ต้องมีบุคคลที่เป็นหัวหน้า เราเรียกว่า ผู้บริหาร การร่วมมือกันนั้น จัดอยู่ในรูปองค์การประเภท ต่าง ๆ แล้วแต่วัตถุประสงค์ขององค์การนั้น

วิจิตร วรุดยางกูร (อ้างถึงใน สมพิศ ไห้งาม และรัตนา กาญจนพันธ์, 2547 : 2) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมหลายอย่างที่บุคคลหลายคนร่วมกัน ดำเนินการเพื่อให้การบริหารทางการศึกษาแก่เยาวชน และผู้สนใจ เพื่อให้เกิดพัฒนาการ ทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม พฤติกรรม และคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นสมาชิก ที่ดีของสังคม และประเทศชาติ

สรุปว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จัดดำเนินงาน เกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาการดำเนินกิจการต่าง ๆ ความพยายามที่จะดำเนินงาน เกี่ยวกับ เรื่องของการศึกษา ที่หลายฝ่ายร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเป็นระเบียบแบบแผนให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเองมีคุณภาพสูงสุด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อตอบสนอง ความต้องการของสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความพยายามที่จะจัด ดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิต หรือผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

1.1.2 การบริหารงานสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษา และสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534 : 18 - 38) กล่าวถึง ภารกิจบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารที่ดำเนินการภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่ส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันทุกคน ในการที่จะปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้น ติดตามรายงานความก้าวหน้าต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารต้องสามารถให้การนิเทศ เด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแสวงหาความรู้เชี่ยวชาญมาให้การนิเทศได้

2. การบริหารบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคำนวณและคาดการณ์ กำหนดตำแหน่งของบุคลากรที่ต้องการ การสรรหา การคัดเลือกบุคลากร ผู้บริหารสามารถประเมินผลการทดลองปฏิบัติราชการ ตลอดจนช่วยพัฒนาวิชาชีพบุคลากร การบำรุงรักษา การดูแลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพ และจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ

3. การบริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนต้องเป็นกระบวนการสองทางคือ โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ให้ข่าวสารกับชุมชนในทำนองเดียวกันชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน

4. การบริหารที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ชุรการ การเงินและการให้บริการเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารต้องทำให้เป็นปัจจุบัน

5. การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึงการบริหารและงานนิเทศงานกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน การบริหารกิจการนักเรียนจะเริ่มตั้งแต่ว่าเด็กจะเข้าโรงเรียน จนกระทั่งเด็กจบออกจากโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4) ได้กล่าวถึงการบริหารงานโรงเรียนประถมว่า มีขอบข่ายงานอยู่ 6 ด้าน ที่นำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. งานวิชาการ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการวางแผน การจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผล

2. งานบุคลากร เป็นการบริหารด้านบุคลากรทั้งระบบโดยมีขอบข่ายงานตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือกบุคลากร การบรรจุ การบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการให้ออกจากงาน

3. งานกิจการนักเรียน เป็นการบริหารและการนิเทศกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้มีขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมปกติในชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

4. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ เป็นกิจกรรมการบริหารเพื่ออำนวยความสะดวกให้งานด้านอื่นดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและสำเร็จตามวัตถุประสงค์

5. งานอาคารสถานที่ เป็นการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ การดูแลรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมการใช้อาคารสถานที่ การประเมินผลการใช้ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการบริหารงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประชาสัมพันธ์ความต้องการต่างๆของโรงเรียน และรับทราบความต้องการของชุมชนทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 29) หน่วยงานนี้เทศกได้กำหนดแนวทางการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน กล่าวว่ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีส่วนใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของงานการบริหารโดยมีขอบข่ายครอบคลุมไว้ 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ เป็นหัวใจของการทำงานในโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลผลิตคือ นักเรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของหลักสูตร องค์ประกอบที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหาร ซึ่งทำหน้าที่บริหารและบริการหลักสูตร ครูผู้สอน เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเป็นผลผลิตจัดการด้านวิชาการ โปรแกรมการเรียนการสอนเป็นแกนหลักของการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นส่วนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานด้านวิชาการ

2. งานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมดซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลสำเร็จ เช่น การบริการด้านสุขภาพอนามัย อาหารกลางวัน แนะนำห้องสมุด การช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน กิจกรรมสหกรณ์ ตลอดจนป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน

3. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ เป็นการควบคุมการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนด้านงานหลักฐานเอกสาร รวมทั้งการเงิน การพัสดุ ให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้บริการแก่ฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

4. งานบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานการศึกษาในโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การบริหารงานบุคลากรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องให้การดำเนินการให้ครบถ้วนมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแผนงาน โครงการเกี่ยวกับบุคลากร การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน การสร้างและบำรุงขวัญบุคลากร

5. อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการควบคุมดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน การรู้จักส่งเสริมทะนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารการศึกษา ต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ใช้แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพ อีสาระของชุมชนมาเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนกับชุมชนจึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพตรงตามความต้องการของหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งการบริหารงานของสถานศึกษาในการดำเนินกิจการ มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ คือ การควบคุมดูแลในการจัดการเรียนการสอนดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การวินิจฉัยและการตัดสินใจรับเด็กนักเรียน การคัดแยกนักเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดเวลาเรียน และการให้บริการพิเศษแก่นักเรียน การวัดและการประเมินผลการศึกษาและการรายงานผลการดำเนินงาน

2. การบริหารงานงบประมาณ คือ การจัดการทางด้านงบประมาณ ที่มาสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์บางรายการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กพิเศษ

3. การบริหารบุคลากร คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรเพื่อให้เอื้ออำนวยในการจัดการเรียนร่วม ได้แก่ การเตรียมบุคลากร การสร้างทัศนคติต่อการเรียนร่วม การฝึกอบรมระหว่างทำงานเฉพาะเรื่อง และการนิเทศติดตาม

4. การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในด้านอาคารสถานที่ โดยสร้างหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับเด็กพิเศษ การจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องใช้ต่าง ๆ เพื่อมาสนับสนุนในการบริหารงาน

สรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ขอบข่ายภารกิจการบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านวิชาการเป็นภารกิจหลัก และด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่สนับสนุนตามเป้าหมายที่วางไว้ในการบริหารงานสถานศึกษา

1.2 การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทสำหรับเด็กพิเศษ

เบญจา ชลธารินทร์ (2546 : 7 - 50) กล่าวถึง การบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีทสำหรับเด็กพิเศษ หมายถึง การนำรูปแบบบริหารจัดการเรียนร่วมที่ยึดหลัก โครงสร้างซีท (SEAT) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ด้านนักเรียน (S : Students) ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) และด้านเครื่องมือ (T : Tools)

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ประกอบด้วย 4 ด้าน เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

1. นักเรียน (S : Students)

นักเรียน หมายถึง เด็กพิเศษ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมเด็กพิเศษ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิจารณาตั้งแต่แรกเกิด จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมเพราะช่วงอายุ 0 - 3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลือน้อย เมื่อได้รับการพัฒนาระดับการทำงานต่าง ๆ จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริมส่วนที่เหลือน้อยอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่าง ๆ จะเลือนหายไป ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้น การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิเศษยังทำได้ทันทีตั้งแต่เมื่อแรกเกิด และทำได้อย่างถูกต้องจะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งสูญเสียการได้ยินในระดับ 90 เดซิเบล (dB) ตั้งแต่แรกเกิด หูหนวก และบุคคลภายในครอบครัวกระตุ้นการได้ยินของเด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยเวลาพูดกับเด็กผู้พูดจะหันหน้าตรงกับเด็กเพื่อให้เด็กได้เห็นการขยับของริมฝีปาก สีหน้า ท่าทาง เอามือเด็กมาจับคอและริมฝีปากแล้วลองเป่าลมให้เด็กรู้สึกถึงลมที่ออกมา แสดงให้เด็กรู้ในเวลา que เด็กตอบสนองได้อย่างถูกต้อง การที่เด็กได้รับการกระตุ้นเชิงบวก จะทำให้พัฒนาการทางการได้ยินดียิ่งขึ้นไปนั้น มิได้หมายความว่า การได้ยินเพิ่มขึ้น แต่การได้ยินของเด็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ใช้งานได้ดีขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ในกรณีที่เด็กพิการภายหลัง เช่น อยู่ในระดับมัธยมศึกษา แล้วตาบอด การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวันรุ่นนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องยากและมีผลต่อจิตใจมากรวมทั้งต้องมีการเตรียมทักษะที่จะเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและ

การเคลื่อนไหว (Orientation and Motilities : O & M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (independent living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น

1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อเด็กพิเศษ หรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม่ไว้วางใจ มักเกิดจากความไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้รู้จักและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เด็กพิการเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลอง เป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวก และความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้นกิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ มาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่ออื่นๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือ และเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กพิเศษ หรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าเด็กพิเศษ หรือที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเด็กพิเศษ หรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

2. สภาพแวดล้อม (E : Environment)

สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพควรจัดให้เด็กพิเศษ หรือเด็กที่มีความบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลา ก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นทั่วไปโดยแยกเด็กพิเศษออกไปจากเพื่อนทั่วไปให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการ คือพิจารณาความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโคมไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้นั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามารบกวนเวลาขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดให้นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง

เพื่อให้นักเรียนสามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่นั่งรถเข็น เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตรและนักเรียนต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้นจากพื้น และอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เพื่อให้ นักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้ควรคำนึงถึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่งนักเรียนจากบ้านไปโรงเรียนและจากโรงเรียนไปบ้าน ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนจะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียนควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็น ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ และคำนึงถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้น

2.1.1 เกณฑ์มาตรฐานการจัดกายนอกอาคาร มีดังนี้

2.1.1.1 สถานที่ตั้ง จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการอย่างยิ่งถ้าปรับระดับพื้นที่ให้อยู่ในระดับเดียวกับประตูทางเข้า เพราะจะช่วยให้คนพิการเข้าออกได้สะดวกยิ่งขึ้น

2.1.1.2 ชนิดของตัวอาคาร นิยมอาคารชั้นเดียวมากกว่าอาคารหลายชั้นและถ้าตัวอาคารมีมากกว่า 1 ชั้น ควรมีทางลาดหรือลิฟท์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel chair)

2.1.1.3 ทางเข้า ควรอยู่ในระดับเดียวกับประตู ถ้าอยู่คนละระดับควรมีทางลาด และบันได หากเป็นห้องชุดทางเข้าควรมีทางไปถึงห้องโถงชั้นล่าง บริเวณทางเข้าที่ใช้ในเวลากลางวัน ควรมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 5 แรงเทียน เพื่อช่วยให้คนที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้พื้นผิว ทางเข้าควรปราศจากใบไม้ ขยะ และวัสดุชิ้นเล็กๆ ที่อาจทำให้คนพิการลื่นหรือสะดุดหกล้มได้

2.1.1.4 ทางเดิน ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (60 นิ้ว) เพื่อให้เก้าอี้รถเข็น 2 ตัวสวนทางกันได้ ทางเดินไม่ควรมีความชันมากเกินไป และควรเป็นพื้นระดับเดียวกันตลอดโดยไม่มีบันไดคั่น ถ้าหากทางเดินตัดกับทางเดิน หรือตัดกับทางรถ หรือเชื่อมกับลานจอดรถระดับของพื้นที่เชื่อมกันควรจะเป็นระดับเดียวกัน พื้นทางเดินที่เป็นกรวดหรือหินอาจไม่ปลอดภัยต่อเด็กพิเศษ สำหรับคนที่มีสายตาเลือนราง สีและลวดลายของทางเดินควรเป็นแบบง่าย ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนควรมีที่สังเกตตรงทางเดินที่ไม่สะท้อนแสงตลอดแนวของทางเดินซึ่งกว้างไม่ต่ำกว่า 0.610 เมตร ควรใช้วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างกันตรงทางแยกจะช่วยคนที่มีสายตาเลือนรางได้ดียิ่งขึ้นและหากทางเดินมาประจบกันมีลักษณะเป็นรูปตัวที (T) ให้ทำทางลาดจากทั้ง 3 ทิศทาง

2.1.1.5 ทางข้าม ต้องมีทางลาดจากทางเดินสู่ถนน ในบริเวณทางข้ามไม่ควรมีท่อน้ำตรงทางเดินและทางข้าม หากจำเป็นต้องมีควรมีสัญลักษณ์เตือนที่เห็นได้ชัดเจน ตรงขอบทางลาดควรมีพื้นผิวและสีที่แตกต่างออกไป อาจไม่ต้องใช้สีทา แต่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้หินแกรนิตสีเทาอ่อนตรงขอบทางลาดบนถนนแอสฟัลต์สีดำ เป็นต้น

2.1.1.6 ลานจอดรถ ควรมีที่จอดรถให้ใกล้กับตัวอาคารให้มากที่สุดและควรทำเครื่องหมายสากลที่บอกให้เด็กพิเศษ ทราบว่าเขาสามารถใช้สถานที่นั้นได้ โดยเฉพาะสำหรับคนที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น ช่วงจอดรถสำหรับรถแต่ละคันควรกว้าง 3.660 เมตร (12 ฟุต) เพื่อให้เด็กพิเศษ ที่ใช้เก้าอี้รถเข็น เข็นผ่านได้ ไม่ควรให้เด็กพิเศษ เข็นเก้าอี้ล้อไปหลังรถที่จอดอยู่และควรมีทางลาดเข้าสู่ทางเดินที่ใกล้บริเวณที่จอดรถที่สุด

2.1.1.7 เกาะกลางถนน ใช้เกณฑ์เดียวกับทางเดิน

2.1.1.8 ดันไม้ หลีกเลี่ยงการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลหรือเมล็ด ที่หนามซึ่งอาจร่วงตกลงพื้น หรือปลูกต้นไม้ที่มีรากโผล่เหนือพื้นดินใกล้ทางเดิน เช่น มะพร้าว สุน ไพร ควรจัดการไม่ให้ส่วนต่างๆ ของต้นไม้เลื้อยคลุมพื้นทางเดิน หากบริเวณนั้นมีสิ่งที่จะก่อให้เกิดอันตรายควรมีการเตือนไว้ตรงทางเข้า ควรปลูกต้นไม้ห่างจากทางเดินอย่างน้อย 2.140 เมตร (7 ฟุต) เพื่อไม่ให้กีดขวางคนพิการ และมีรั้ว อิฐ ซีเมนต์ ล้อมรอบบริเวณต้นไม้สูงพอที่จะป้องกันไม่ให้คนพิการตกลงไปในหลุมปลูกต้นไม้

2.1.1.9 ร่องน้ำ ไม่ควรมีร่องน้ำบนทางเดิน หากจำเป็นต้องมี ช่องตะแกรง ปิดร่องน้ำ ช่องตะแกรงไม่ควรกว้างเกิน 1.30 เซนติเมตร (1/2 นิ้ว) เพื่อป้องกันไม่ให้ปลายไม้เท้าไม้ค้ำยัน หรือล้อของเก้าอี้รถเข็นตกลงไปในช่องตะแกรง

2.1.2 เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายในอาคาร

2.1.2.1 ประตู ประตูทั้งหมดภายในอาคารควรเปิดได้ง่าย และหากประตูเป็นแบบปิดเองก็ควรปิดอย่างช้าๆ เพื่อให้เวลาแก่เด็กพิเศษ ได้ผ่านช่องประตูเข้ามา ประตูควรเปิดกว้างได้อย่างน้อย 0.815 เมตร (32 นิ้ว) และควรเปิดอัดได้ ประตูสองบาน ไม่เหมาะสมสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หากจำเป็นต้องมีก็ควรเปิดได้ง่าย ประตูแต่ละบานควรกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร (32 นิ้ว) นอกจากนี้ ควรมีวัสดุพวยกทางบดด้านล่างของประตูสูงขึ้นมาจากพื้น 0.460 (18 นิ้ว) เพื่อสามารถใช้ไม้ค้ำยัน ไม้เท้า เครื่องช่วยเดินหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเก้าอี้รถเข็นดันได้ ที่ตั้งประตูควรเป็นท่อนยาวตามแนวตั้งแทนที่จะเป็นลูกบิดทรงกลมเล็ก ๆ เพื่อช่วยให้เด็กพิเศษที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นเปิดประตูได้ในระดับที่ต่างกัน และควรมีสื่อที่แตกต่างจากส่วนอื่นของประตูเพื่อคนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นได้ง่าย หากเป็นประตูกระจกควรมีเครื่องหมายบอกไว้เช่น ใช้สีที่ตัดกับสีของประตูเพื่อช่วยให้คนที่สายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจน หากเป็นประตูแบบหมุนควรมีประตูธรรมดาอยู่ข้างๆ ด้วย เพราะประตูแบบหมุนไม่เหมาะกับเด็กพิเศษที่จะเดินเข้าออกประตูทั้งหมดไม่ควรมีธรณีประตู

หากจำเป็นต้องมีไม้ควรสูงเกิน 0.635 เซนติเมตร เพราะเด็กพิเศษ ที่ใช้เก้าอี้รถเข็น ไม่สามารถเข็นเข้าออกได้หากสูงกว่านี้ และควรมีสัญลักษณ์เตือนว่าเป็นธรณีประตู เช่น ใช้สีตัดกัน เป็นต้น ประตูอัตโนมัติควรมีราวจับข้าง ๆ ที่ควบคุมให้ประตูเปิดปิดควรอยู่บนพื้น เพื่อเด็กพิเศษจะไม่ต้องใช้มือในการเปิดปิดเอง

2.1.2.2 ทางลาด (ทั้งภายในและภายนอกอาคาร) พื้นของ ทางลาดควรทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่น เช่น ซีเมนต์ ความชันสูงสุดควรเป็น 1:12 ทางลาดควรกว้าง อย่างน้อย 0.915 เมตร (36 นิ้ว) ทางลาดควรมีราวจับ 2 ข้างและอยู่ห่างกันไม่น้อยกว่า 0.815 เมตร (32 นิ้ว) หรือไม่เกิน 0.915 เมตร (36 นิ้ว) ที่จับควรมีความยาวเลยทางลาดทั้งด้านบนและล่างออกไปอีกไม่น้อยกว่า 0.300 เมตร (12 นิ้ว) และปลายราวจับทั้ง 2 ข้าง ควรงอเข้าหรือลง บริเวณด้านล่างของทางลาดควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันต่อไปอีก 1.800 เมตร (6 ฟุต) และด้านบน 1.220 เมตร (4 ฟุต) ถ้าทางลาดยาวมากควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันคั่นทุก 9.145 เมตร (30 ฟุต) หรือเมื่อเป็นทางเลี้ยวก็ต้องเป็นพื้นที่มีระดับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้ คนพิการหยุดพัก ความยาวของพื้นที่ที่คั่นอย่างน้อย 1.220 เมตร (4 ฟุต) ความกว้างเท่า ทางลาดสำหรับคนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นความชันควรเป็น 1:20 และนักเรียนเหล่านี้ สามารถใช้บันไดได้เพียงขั้นเดียว ถ้ามีขั้นบันไดตั้งแต่ 2 ขั้นขึ้นไป จะลำบากแก่การเคลื่อนย้าย ฉะนั้น หากไม่สามารถมีทางลาดที่มีความชันตามเกณฑ์มาตรฐาน ก็ควรมีทางลาดที่มีความชัน 1 : 20

2.1.2.3 บันได หากสามารถเลี่ยงได้ไม่ควรมีบันได สำหรับ เด็กพิเศษ ที่สามารถใช้บันไดได้ ขั้นบันไดควรมีสัญลักษณ์ และส่วนยื่นของพื้นขั้นบันไดแต่ละ ขั้นไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 3/5 นิ้ว) บันไดแต่ละขั้นควรสูงไม่เกิน 0.190 เมตร (7 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดที่อยู่ภายในอาคาร และไม่เกิน 0.165 เมตร (6 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดภายนอก อาคาร แต่หากน้อยกว่า 0.105 เมตร (4 นิ้ว) ก็จะเป็นอันตรายได้ ขั้นบันไดภายในอาคารควร กว้างอย่างน้อย 0.255 เมตร (10 นิ้ว) และภายนอกอาคารควรกว้างอย่างน้อย 0.280 (11 นิ้ว) ความสูงของบันไดไม่ควรเกิน 2.440 เมตร (8 ฟุต) ควรมีสัญลักษณ์เตือนที่สัมผัสได้เพื่อบอกให้ ทราบว่าทางเดินข้างหน้าจะเป็นบันไดลงไปสู่ชั้นล่าง ควรมีราวจับทั้ง 2 ข้าง ของบันได (ใช้มาตรฐานเดียวกับราวจับตรงทางลาด) นอกจากนี้ราวจับควรสูงกว่าขั้นบันไดประมาณ 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) ถึง 0.915 เมตร (3 ฟุต) และหากมีเด็กจำนวนมากที่ต้องใช้บันได ควรมี ราวจับอีกที่สูงจากขั้นบันได 0.610 เมตร (24 นิ้ว)

2.1.2.4 ทางเดินสาธารณะภายในตัวอาคาร ควรมีราวจับ อย่างน้อย 1 ด้าน และ 2 ระดับ คือ สูงจากพื้น 0.660 เมตร (26 นิ้ว) และ 0.815 เมตร (32 นิ้ว) เส้นผ่าศูนย์กลางของราวจับไม่ควรเกิน 0.040 (1 1/2 นิ้ว) และสามารถจับได้สะดวก ควรห่างจากฝาผนังประมาณ 0.040 (1 1/2 นิ้ว) ทางเดินควรกว้าง 2.430 เมตร (8 – 12 ฟุต) และไม่ควรมีสสิ่งกีดขวาง

2.1.2.5 พื้น ควรเป็นพื้นเรียบแต่ไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่ไม่กะเทาะหรือหลุดง่าย พื้นที่ดีที่สุดเป็นพื้นยาง ไม่ควรใช้วัสดุที่เป็นมันและสะท้อนแสง และหากพื้นบริเวณใดเป็นอันตรายต่อคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็ควรจะมีสัญลักษณ์เตือนบอกที่สัมผัสได้

2.1.2.6 แสงสว่าง แสงสว่างที่ใช้สำหรับคนทั่วไปเพียงพอแล้วสำหรับเด็กพิเศษทั่วไป แต่สำหรับผู้ที่มีสายตาเลือนรางต้องใช้ไฟที่มีแสงสว่างมากกว่าปกติ ควรใช้วัสดุที่พื้นผิวมีคุณสมบัติในการจัดแสงสะท้อน แสงส่องเข้าตาหรือเงา และควรใช้แสงสว่างบอกตำแหน่งบันไดทางแยก นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไฟกะพริบ

2.1.2.7 ห้องน้ำ ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (5 ฟุต) และลึก 1.525 เมตร (5 ฟุต) ควรมีราวจับตรงด้านข้างและด้านหลังของโถส้วม ซึ่งทำด้วยท่อเหล็กยาวอย่างน้อย 0.610 เมตร (2 ฟุต) มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.032 – 0.038 เมตร (1 ¼ - 1 ½ นิ้ว) เพราะเด็กพิเศษ จะกึ่งน้ำหนักลงบนราวจับมากเวลาใช้ส้วม ราวจับด้านหลังโถส้วมควรสูงจาก ที่นั่งโถส้วมประมาณ 0.280 เมตร (11 นิ้ว) สำหรับราวจับด้านข้างให้ติดทำมุม 50 องศา กับพื้นที่กดตรงโถส้วมควรติดกับฝาผนังห้องน้ำ เพราะเด็กพิเศษ ที่ใช้เก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ง่ายที่นั่งโถส้วมควรสูงจากพื้น 0.255 เมตร (10 นิ้ว) สำหรับห้องน้ำผู้ชาย ที่ปัสสาวะไม่ควรสูงเกิน 0.485 เมตร (19 นิ้ว) จากพื้น อย่างต่ำมือควรสูงจากพื้น 0.610 เมตร (2 ฟุต) กระจกควรสูงจากระดับพื้น 0.915 เมตร (3 ฟุต) ถ้าจำเป็นควรติดกระจก 2 ระดับ กระดาษเช็ดมือและสบู่ควรวางในที่ต่ำพอที่คนพิการใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมถึง มีการถ่ายเทอากาศอย่างเพียงพอ มีแสงสว่างอย่างน้อย 30 แสงเทียน ก๊อกน้ำควรมีสีชัดเจนหรือตัวอักษรนูนขึ้นมาให้สัมผัสได้ ในห้องน้ำสิ่งสำคัญคือ ประตูห้องน้ำควรกว้าง 0.815 เมตร (32 นิ้ว) ควรเปิดออกด้านนอก และที่ล็อกประตูควรเปิดออกได้จากภายนอกในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน พื้นห้องน้ำควรเป็นระดับเดียวกันทั้งหมดและถ้ามีแต่โถส้วมแบบนั่งยองๆ ก็อาจดัดแปลงทำเป็นที่นั่งสูงขึ้นและเลื่อนเข้าไปครอบเมื่อใช้

2.1.2.8 โทรศัพท์ ควรติดตั้งให้ต่ำพอสำหรับเด็กพิเศษที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมไปหยิบหูฟังและหมุนหมายเลขโทรศัพท์ได้ โทรศัพท์สูงจากประมาณ 1.625 เมตร (64 นิ้ว) หากเป็นโทรศัพท์สาธารณะควรติดตั้งตรงฝาผนังและหากเป็นตู้ก็ไม่ควรมีประตูและไม่ยกพื้นซึ่งทำให้คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เข้าเข้าไม่ได้ ควรใช้แสงสว่างอย่างน้อย 50 แสงเทียนส่องตรงที่หมุนและที่บอกวิธีใช้ และควรมีตัวเลขนูนหรืออักษรเบรลล์กำกับตรงที่หมุนหรือกดตัวเลข

2.1.2.9 สวิตช์ไฟและปุ่มต่างๆ ควรติดตั้งให้ต่ำพอที่เด็กพิเศษที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมเปิดปิดได้ และมีอักษรเบรลล์กำกับสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

2.1.2.10 ระบบเตือนภัย ควรเป็นระบบที่ทั้งได้ยินและมองเห็น เสียงควรงดังพอที่คนหูตึงจะได้ยินและระบบเตือนภัยที่มองเห็น ควรจัดเป็นแสงกระพริบน้อยกว่า 5 ครั้งต่อวินาที มีประตูทางออกฉุกเฉินจัดไว้ให้คนที่มีความความบกพร่องทางการเห็นสามารถสัมผัสและทราบได้ว่าเป็นประตูทางออกฉุกเฉิน

2.1.2.11 ลิฟท์ หากเด็กพิเศษอาศัยอยู่ภายในอาคารที่มีสองชั้นขึ้นไปควรมีลิฟท์ขนาด 2.325 เมตร (25 ตารางฟุต) ปุ่มกดควรอยู่ต่ำพอที่เด็กพิเศษที่นั่งเก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ คือ อยู่สูงไม่เกิน 1.220 เมตร (4 ฟุต) จากพื้น ประตูลิฟท์ ควรเปิดกว้างได้อย่างน้อย 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) และเปิดนาน 3 – 4 นาที ควรมีราวจับทั้ง 3 ด้านภายในลิฟท์และสูงจากพื้น 0.915 เมตร (3 ฟุต) ปุ่มกดภายในลิฟท์ ควรอยู่สูงจากพื้นไม่เกิน 1.500 เมตร (4 ฟุต 11 นิ้ว) และอยู่ห่างจากฝาประตู 0.510 เมตร (1 ฟุต 8 นิ้ว) ควรมีอักษรเบรลล์กำกับที่ปุ่มกดและมีเสียงบอกวาลิฟท์ขึ้น (หนึ่งครั้ง) หรือลง (2 ครั้ง) และลูกศรบอกวาลิฟท์ขึ้นหรือลง ควรมีแสงที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อกดควรมีเสียงบอกวาลิฟท์ขึ้นถึงไหนและควรมีแสงสว่างภายในลิฟท์อย่างน้อย 5 แรงเทียน

โดลินา บอสเซอร์ และโฮล์ม (Dolinar, Boser and Holm, 1994) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็ก ครู ผู้เชี่ยวชาญ และ พ่อ แม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วมผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอกเพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วมเมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยให้ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการนอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศ นำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วีดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านเด็กพิเศษในสังคมที่สอดคล้องกับการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคน

รับทราบครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

3.1.1 การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปรับได้ไม่อ่านออกเสียง

3.1.2 การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไปจึงเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยอิสระเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา สัดส่วนของเนื้อหาหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ คณิตศาสตร์ ความเข้าใจในภาษาจะสูง และเมื่ออยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อยๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรกๆ แล้วจะค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไปให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

3.1.3 การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหารการดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะการใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก พิเศษหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องต้องการ เรียกชื่อย่อว่า IEP กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษา จะต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็น เฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อป้องกันจุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน รวมถึง ความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับเด็กพิเศษในอัตรา ที่มากกว่า แต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่ นักเรียนทั่วไปต่อไป

3.2.1 วัตถุประสงค์ในการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีอยู่

2 ประการ คือ

3.2.1.1 เป็นแผนการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กคนหนึ่งโดยเฉพาะแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือที่ประชุมเด็ก เฉพาะกรณีเกี่ยวกับเด็กในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จะมีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับ บริการการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

3.2.1.2 เป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบ และกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้น แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ในแง่ที่เป็นส่วนสำคัญ ของกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินแผนวิธี การสอน

3.2.2 เหตุผลในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.2.2.1 เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด ทางการศึกษาและกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา สำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 และมาตรา 10 วรรค 3 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ซึ่งกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และสิทธิในการรับบริการช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

3.2.2.2 เพื่อประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่ เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องตามความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละบุคคล

3.2.2.3 เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษ

ต่างๆ ตามที่ระบุไว้จริง

งานวิจัยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มรทศ

3.2.2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตาม

ผลการให้บริการ

3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องคนนั้นๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กพิเศษบรรลุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่างๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรม และร่างกาย รวมทั้ง ตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กพิเศษในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทเด็กพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของเด็กพิเศษ

3.5 เทคนิคการสอน เทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้กับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็นพิเศษ ดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นเครื่องมือ 3 อย่าง คือ เป็นเทคนิคการสอน และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้นๆ แล้วหรือไม่ การวิเคราะห์งาน สามารถใช้ได้หลายกรณี โดยทั่วไปคนหลายคนเข้าใจผิดคิดว่า การวิเคราะห์งานใช้สอนเฉพาะทักษะ การดำรงชีวิตหรือการฝีมือ เช่น การสานนกด้วยโยลาน เท่านั้นแต่ในความเป็นจริงสามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์งานไปใช้ในด้านการได้ด้วย ในวิชาคณิตศาสตร์ หากต้องการสอนทักษะใหม่ ต้องมีการประเมินพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กก่อนที่จะเริ่มสอนทักษะใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ในการสอนการบวก ซึ่งการบวกคือการรวมกัน $1+1 = 2$ ต้องมีทักษะเบื้องต้นที่เด็กควรจะรู้ก่อนที่จะมาถึงทักษะตรงนี้ ในการวิเคราะห์งานจะช่วยให้ครูตรวจสอบได้ว่าเด็กจะมีพื้นฐานวิชาความรู้อะไรก่อนมาเรียนเนื้อหานี้ ดังนั้น ในการบวกเลขเด็กต้องรู้จักตัวเลข 0 ถึง 9 และรู้ความหมายและค่าของตัวเลขแต่ละตัว หากไม่รู้ค่าของจำนวนเด็กบวกเลขไม่ได้ นอกจากนี้เด็กต้องรู้จักและเข้าใจค่าประจำหลัก ในการสอนหลักเดียว ครูอาจไม่ประสบปัญหาอะไร เช่น $1+1 = 2$ แต่เมื่อเป็นเลข 2 หลัก เด็กต้องรู้จัก หลักสิบ หลักร้อย หลักพัน จึงบวกเลขเพิ่มเติมขึ้นไปได้ ทุกอย่างมีกระบวนการของการใช้ทักษะ การวิเคราะห์งานมาเป็นเทคนิคการสอน เพื่อให้ครูตรวจสอบและประเมินว่าเด็กมีพื้นฐานเพียงพอแล้วหรือไม่ ดังนั้นเวลาครูจะสอนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง เด็กอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่มีความรู้พื้นฐานในวิชาเลขอาจไม่ถึงระดับชั้นอนุบาล 3 ยังไม่รู้ค่าของแต่ละตัวเลข การที่ครูจะมาสอนเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงเป็นไปได้ สิ่งที่ครูทำได้ คือ พิจารณาว่าเด็กมีพื้นฐานความรู้ในระดับใด แล้วเริ่มต้นจากจุดนั้นขึ้นมาเรื่อยๆ

3.5.2 การสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อการสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) หมายถึง วิธีการสอนที่ให้เพื่อนนักเรียนช่วยสอนให้เพื่อนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ แบบตัวต่อตัว หรือ 1 : 1 โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

3.5.3 ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ในการจัดการเรียนการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนเด็กพิเศษหรือมีความบกพร่องในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดานหรือแผ่นใส สื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้อาจกล่าวได้ว่าระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างเพื่อนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป การจัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องที่ถูกต้องและเหมาะสม ในขณะเดียวกันเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติต่อเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่ตนเองอย่างถูกวิธีอย่างไรก็ตามครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนพึงระมัดระวังปัญหาบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องรอคอยเวลาที่จะมีผู้มาช่วยเหลือตลอดเวลา ส่วนนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนอาจทุ่มเทเวลาในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามนักเรียนผู้นั้นอาจเกิดความรำคาญและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนได้ ในบางกรณีนักเรียน ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนต้องการจะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนอย่างเต็มที่ หรือเกิดความรู้สึกว่าหากทำงานร่วมกันกับเพื่อนอาจต้องใช้มากกว่า จึงทำกิจกรรมต่างๆ แทนเพื่อนเกือบทุกกิจกรรมอาจส่งผลให้เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำอะไรไม่ได้ดีพอและรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าไปในที่สุด ดังนั้นครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงควรให้ความรู้ในการปฏิบัติตนระหว่างเพื่อนให้เข้าใจก่อน หากพบว่าเกิดปัญหาใดๆ ครูควรช่วยเหลือและแนะนำเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

3.6 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการบททวนและปรับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจาก ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะ และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะมีการระบุว่าจะประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปของกราฟแท่ง กราฟเส้นประกอบการบรรยาย หรือคิดเป็นคะแนนและเกรดในชั้นประถมศึกษาครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษที่ร่วมกันสอนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอาจแยกกันประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผล และให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กพิเศษ

หรือที่มีความบกพร่องประกอบด้วยแล้วจึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายรวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

3.7 การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดภายในชั้นเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ในวิชาพลศึกษาจัดให้เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับห้องสมุดโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้เด็กพิเศษมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดให้มีบริการหนังสือในรูปแบบของหนังสือเสียง เป็นต้น

3.8 การประกันคุณภาพ

3.8.1 โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพ การจัดการเรียนร่วมขึ้นมา โดยที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพ ควรมีขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

3.8.1.1 ประชุมเพื่อถลงนโยบายกับผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่น
ในโรงเรียนและผู้ปกครอง

3.8.1.2 จัดทำปายินเทศ แผนพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ
นโยบาย

3.8.1.3 ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้
และเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจน

3.8.1.4 กำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัด
การเรียนร่วม

1) การจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้
เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

2) จัดห้องสอนเสริม

3) จัดประชุมครู ผู้ปกครองอย่างน้อย 2 ครั้ง/ 1ปี

การศึกษา

4) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

5) จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

3.8.1.5 ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งดู
ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย

3.8.1.6 นำเสนอผลการประกันคุณภาพให้ผู้บริหารและ
บุคลากรอื่นๆ ทราบ

3.8.1.7 หากมีหน่วยงานภายนอกมาขอดูผลการประกัน
คุณภาพการจัดการเรียนร่วม ก็สามารถนำเสนอผลการประกันคุณภาพให้แก่หน่วยงานภายนอก
ได้รับทราบกลไกในการดำเนินงาน

3.8.2 กลไกในการดำเนินงาน

เมื่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพได้มีการประชุมและ
รับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพ
การจัดการเรียนร่วมนั้นเป็นระบบการประเมินผลภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมิน
ตนเอง (Self - evaluation)

กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนใน
ด้านการจัดการเรียนร่วมนั้นจะต้องเริ่มจากขั้นตอน ดังนี้

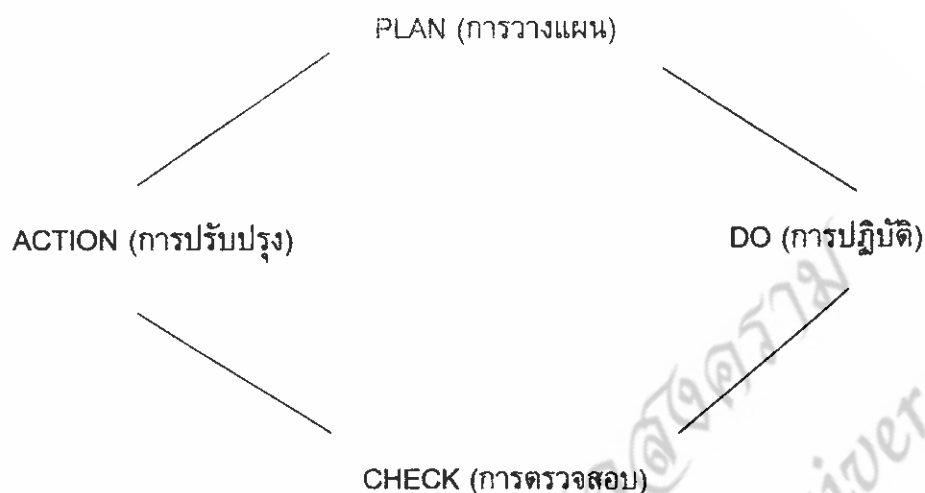
3.8.2.1 การวางแผน (Plan) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมาก
สำหรับการจัดการเรียนร่วม เนื่องจากการจัดการเรียนร่วมนั้นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามา
ทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป ผู้ปกครอง
นักเรียนทั่วไป และเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งการทำงานใน
ลักษณะนี้ เราเรียกว่า Collaboration

3.8.2.2 การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด
ขึ้นซึ่งคณะทำงานจะต้องมีแผนงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน
อย่างชัดเจน อาจจัดทำเป็น ปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เดือน ปี ของการเริ่มต้น
ปฏิบัติงานและกำหนดวันสิ้นสุดเพื่อจะได้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

3.8.2.3 การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบตนเองนั้นต้อง
มีฐานข้อมูลในการรองรับอย่างชัดเจน คณะทำงานต้องกำหนดองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด รวมทั้ง
เกณฑ์ในการชี้วัดที่ชัดเจน คณะทำงานอาจกำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการประเมินผล
การปฏิบัติงานด้วยตนเอง

3.8.2.4 การปรับปรุงแก้ไข (Action) การปรับปรุงแก้ไขเกิด
จากการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานจากการประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข
เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.8.2.5 การรายงานผลประเมิน คณะทำงานจะต้องจัดรายงาน
ผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) กำหนดแบบการนำเสนอและรูปแบบเผยแพร่โดย
ต้องเผยแพร่ให้บุคลากร ทุกกลุ่มและทุกคนรับทราบ

ภาพประกอบ 1 วงจรการทำงานแบบ PDCA

ที่มา : สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 36)

3.8.3 กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้นจะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม ถือว่าการประชุม หรือ การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรก ที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้รับทราบ โดยมีวิธีการดังนี้

3.8.3.1 จัดปายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนซึ่งควรจัดเป็นระยะแรกๆ แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3.8.3.2 จัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลทั่วไปได้รับทราบ

3.8.3.3 จัดประชุมครู ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อให้รับทราบในเรื่องการประกันคุณภาพของการจัดการเรียนร่วม

3.8.3.4 จัดอบรมครูให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ โดยอาจเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย

3.8.3.5 ส่งครู บุคลากรไปอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ความรู้ในด้านการจัดการเรียนร่วม การศึกษาพิเศษ ตามหน่วยงานต่างๆ

3.9 การรับเด็กพิเศษเข้าเรียน

ปฏิทินงานการรับเด็กพิเศษ

เดือน	การปฏิบัติงาน
พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์	สถานศึกษาประกาศรับสมัครเด็กพิเศษเข้าเรียนโดยประชาสัมพันธ์และแจ้งระยะเวลาให้ทราบโดยทั่วกัน
มีนาคม	1. จำแนกและคัดแยกเด็กพิเศษตามความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยร่วมมือและประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด แพทย์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา พิเศษ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสม เป็นต้น
เมษายน	2. ส่งต่อเด็กพิเศษเข้ารับการศึกษิตตามความสามารถและความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความสะดวก และใกล้บ้านเป็นสำคัญ และประสานงานกับสถานพยาบาล เพื่อส่งต่อเข้ารับการฟื้นฟูบำบัด
พฤษภาคม	1. เตรียมพร้อมในด้านความรู้หรือเจตคติให้กับบุคลากร เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง โดยการอบรมหรือประชุม
พฤษภาคม – ตุลาคม	2. เตรียมพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์ที่จะเป็นในการจัดการเรียนการสอน
	3. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน
	จัดตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน
	1. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ได้จัดไว้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กพิเศษ ให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ
	2. ติดตามและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อเป็นการประกันคุณภาพว่าการศึกษาและการบริการที่เด็กพิเศษได้รับบริการมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษแต่ละบุคคล

ที่มา : คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา (2543 : 38 – 39)

3.10 การจัดการตารางเวลาให้บริการสอนเสริม จำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้องให้บริการควรเริ่มจากจำนวน 5 – 6 คน ในสัปดาห์แรก ๆ แล้ว ค่อย ๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์ต่อมาทีละสัปดาห์ แต่ควรจะให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์ ยกตัวอย่างเช่น ในสัปดาห์แรกให้บริการจัดการตารางบริการให้แก่เด็ก 6 คน แล้วสัปดาห์ถัดไป เพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 8 คน และอีกสัปดาห์ถัดไปเพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 10 คน (หากครูต้องรับผิดชอบเด็ก จำนวน 10 คน) การค่อย ๆ ทอยยจัดบริการให้แก่เด็กเช่นนี้ จะช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากในการที่จะต้องจัดการตารางเวลาให้บริการแก่เด็ก ครูสอนเสริมจะต้องประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่และจัดเวลาใน แต่ละวันให้กับตนเองให้มีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมจะเข้าไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็กบางกรณี และจัดให้มีเวลาที่จะให้ คำแนะนำปรึกษาหรือกับครูคนอื่น ๆ

การจัดการตารางเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้นครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงเด็กว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้น เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็กรวมทั้งตัวครูด้วย

รูปแบบการจัดการตารางเวลา

รูปแบบที่ 1 เป็นการจัดให้นักเรียนแต่ละคนมารับบริการครั้งละไม่เกินครึ่งชั่วโมงแต่เด็กสามารถมารับบริการได้มากกว่า 1 ครั้ง ขึ้นไปในหนึ่งวัน ในการจัดการตารางเวลาให้บริการเช่นนี้ ครูสอนเสริมเน้นการให้บริการสอนโดยตรงกับเด็ก โดยใช้สิ่งเสริมแรงและให้นักเรียนมีโอกาสทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น เด็กชายธงชัย อายุ 11 ปี มีปัญหาในเรื่องการอ่านเขียนและความตั้งใจ ครูจึงจัดให้ธงชัยมาพบเวลา 9.00 น. โดยสอนธงชัยโดยตรงในเรื่องที่เกี่ยวกับการอ่านการเขียน รวมกับนักเรียนที่มีปัญหาใกล้เคียงกันอีก 2 คน หลังจาก 10 นาทีแล้ว นักเรียนจะเลื่อนไปนั่งอีกโต๊ะหนึ่ง เพื่อทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับการอ่านที่ครูให้อีก 5 นาที ซึ่งในขณะนั้นจะมีนักเรียนอีก 3 คน เข้ามาที่ห้องสอนเสริมครูสอนเสริมนักเรียน 3 คน กลุ่มนี้ 10 นาที ก็ให้ทำแบบฝึกหัด 5 นาที ซึ่งในขณะนั้นธงชัยกับเพื่อนก็กลับมาให้ครูตรวจแบบฝึกหัด หากนักเรียนทำได้ถูกต้องครูให้สิ่งเสริมแรง หลังจากนั้นธงชัยและเพื่อนก็กลับชั้นเรียน ขณะที่นักเรียน 3 คน กลุ่มที่สองจะยังทำงานตามที่ครูมอบหมายจนถึงเวลา 11.00 น. หลังจากนั้น เด็กกลุ่มที่สองกลับเข้าชั้นเรียน สำหรับครูสอนเสริมก็อาจให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูพ่อแม่ ที่ต้องการคำแนะนำ สำหรับธงชัย ยังมีปัญหาเรื่องการเขียนด้วย ฉะนั้นหลังอาหารเที่ยง ธงชัยจะกลับมาหาครูสอนเสริมอีกเวลา 12.45 น. เพื่อมารับการสอนเสริมเกี่ยวกับลายมือพร้อมกับเพื่อน ๆ

ลักษณะการจัดการตารางเวลาลักษณะนี้ ครูสอนเสริมอาจจัดแบบฝึกหัดให้ครูทั่วไปนำไปใช้กับเด็กทั่วไปคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนได้

รูปแบบที่ 2 หากมีครูผู้ช่วยในห้องสอนเสริมอยู่ด้วยจะทำให้ครูสอนเสริมมีโอกาสได้ไปสังเกตครูการศึกษาพิเศษ หรือที่มีความบกพร่องขณะเด็กอยู่ในห้องเรียนปกติ หรืออาจมีเวลาตรวจสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น หรืออาจให้คำแนะนำกับบุคลากรอื่นได้มากยิ่งขึ้น

รูปแบบที่ 3 ครูสอนเสริมจะให้บริการแก่นักเรียน 2 หรือ 3 ในขณะเดียวกันเป็นเวลา ประมาณ 30 นาที โดยเป็นการสอนเฉพาะบุคคล ถึงแม้เด็กนักเรียนในกลุ่มแต่ละกลุ่มจะคล้ายคลึงกันแต่ก็ไม่เหมือนกัน ครูจึงจำเป็นต้องสอนเป็นเฉพาะบุคคล

ครูสอนเด็ก 15 นาที และเวลาอีก 15 นาที ให้เด็กทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง และ ขณะที่เด็กกลุ่ม 1 ทำแบบฝึกหัด กลุ่มที่ 2 จะเข้ามา การจัดลักษณะนี้ ครูสอนเสริมอาจจัดแบ่งเด็กในกลุ่มลงไปได้อีก เช่น นักเรียน 2 คน มารับบริการทุกวันจันทร์ อังคาร และศุกร์ และอีก 2 คน มาทุกวันพุธ และวันพฤหัสบดี เป็นต้น

จุดด้อยของการจัดตารางเวลาในรูปแบบนี้ คือ ครูสอนเสริมจะไม่มีเวลาตรวจสอบเด็กเป็นรายบุคคลหรือสังเกตเด็กในชั้นเรียนปกติ หรือให้คำแนะนำแก่บุคลากรอื่น ครูก็จำเป็นต้องให้บริการสอนเสริมแก่นักเรียนบางกลุ่ม ก็จะทำให้เกิดผลเสียเด็กนักเรียนเหล่านั้น ฉะนั้นถึงแม้ การจัดตารางรูปแบบนี้ เด็กนักเรียนจะได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพ แต่ครูสอนเสริมจะไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ อันอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 รูปแบบนี้ ครูสอนเสริมจะมีโอกาสไปสังเกตเด็กในชั้นเรียนปกติและเข้าไปช่วยสอนเด็กในชั้นเรียนปกติร่วมกับครูประจำวิชาได้น้อยมาก และในปัจจุบันนี้ นิยมใช้รูปแบบใหม่ คือ การให้ครูสอนเสริมไปช่วยสอนครูการศึกษาพิเศษ หรือที่มีความบกพร่องผู้เดียวซึ่งการใช้วิธีนี้จะช่วยให้ครูสอนเสริม รู้ว่าครูทั่วไปสอนอะไร สอนอย่างไร สอนวิธีใด ซึ่งครูสอนเสริมสามารถสอนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องให้สอดคล้องกับการสอนของครูทั่วไปและนอกจากนี้การสอนในสภาพห้องเรียนปกตินั้นจะได้บรรยากาศและอยู่ในสถานการณ์จริง

ในการพิจารณาว่าควรจะไปช่วยสอนเด็กในชั้นเรียนปกติก็ครั้งต่อสัปดาห์ต่อคนนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของโรงเรียน สภาพความบกพร่อง และความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กแต่ละบุคคล อาจเป็น 2 – 3 หรือ 4 ครั้งต่อสัปดาห์ สำหรับเด็ก 1 คนก็ได้ แล้วเวลาที่เหลือก็ให้เด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริม เป็นการใช้รูปแบบที่ผสมผสานกัน ซึ่งการจัดเช่นนี้สามารถทำได้แต่ก็ค่อนข้างยากที่จะจัดให้ลงตัวสำหรับเด็กทุกคน

ลักษณะการเข้าไปช่วยสอนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนปกติของครูสอนเสริมนั้น อาจทำได้หลายลักษณะ เช่น การให้บริการหรือช่วยเหลือช่วยสอนเด็กพิเศษ หรือที่มีความบกพร่องโดยตรงโดยการนั่งประกบเด็กขณะครูทั่วไปสอนหรือสอนเนื้อหาวิชานั้นหรืออธิบายเพิ่มเติมให้กับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องต่างหากในมุมห้องสองต่อสอง หรืออาจจัดให้เด็กทั่วไปเปลี่ยนหน้าที่กับครูทั่วไป โดยให้ครูทั่วไปสอนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องกับเด็กทั่วไป กลุ่มเล็กแล้วให้ครูสอนเสริมเด็กทั่วไปส่วนใหญ่ในชั้นเรียน การปฏิบัติเช่นนี้ส่งเสริมให้ครูทั่วไปและครูสอนเสริมพัฒนาความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงบวก เพราะต่างฝ่ายต่างสนับสนุนและช่วยเหลือกันในการสอนนักเรียนก่อให้เกิดความเข้าใจโดยไม่ต้องใช้เวลามากในการอธิบาย

รูปแบบการจัดตารางเวลาต้องมีการคำนึงถึงความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง ความมากน้อยของความบกพร่อง การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติจำนวนเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง จำนวนชั้นเรียน และจำนวนวิชาที่ครูสอนเสริมต้องรับผิดชอบให้บริการ

การเดินทางไปกลับจากชั้นเรียนปกติกับห้องสอนเสริม

ครูสอนเสริมร่วมกับครูทั่วไปกำหนดให้นักเรียนเดินทางไปกลับจากชั้นเรียนปกติกับห้องสอนเสริมด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องมีครูคอยควบคุมดูแล ซึ่งจำเป็นต้องมีการฝึกให้นักเรียนแต่หากเด็กมีปัญหาทางวินัย หรือพฤติกรรม หรือไม่รักษาเวลา ครูอาจจะรับส่งนักเรียนเป็นบางเวลาเพราะหากต้องทำหน้าที่ดังกล่าวทุกครั้ง คือรับส่งเด็กนักเรียนตามชั้นเรียนและห้องต่าง ๆ จะทำให้เสียเวลามาก การฝึกฝน และการกำหนดกฎกติกาแก่นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะหากนักเรียนมาไม่ตรงเวลาจะก่อให้เกิดปัญหาในการให้บริการได้เป็นอย่างมาก ฉะนั้นครูสอนเสริมจึงควรมีการวางแผนและเตรียมการดังนี้ กำหนดกฎระเบียบที่ตั้งไว้ให้ครูและเด็กนักเรียนทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้าใจอาจต้องอธิบายบ่อยๆ ในระยะแรก เพื่อเตือนให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่ควรปล่อยปละละเลย รวมทั้งควรมีการปรับกฎระเบียบให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนมีการประเมินกฎและระเบียบว่าเหมาะสมกับนักเรียนหรือไม่ในแต่ละระยะเพราะเมื่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์เปลี่ยนไปก็อาจประเมินพบว่ากฎและระเบียบที่ตั้งไว้นั้นไม่เหมาะสมสอดคล้องนักเรียนปฏิบัติตามไม่ได้ก็จำเป็นต้องปรับ

4. เครื่องมือ (T : Tools)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมื่อดังกล่าว หมายถึง สิ่งต่อไปนี้

4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่ รับรู้ว่ามีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล ดังนี้

4.1.1 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในพุทธศักราช 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยกำหนดนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียน ต้องได้เรียน”

4.1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 10 วรรคสอง กำหนดให้ “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมี สิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษวรรคสาม การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การให้บุคคล ดังกล่าวมีสิทธิได้รับวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

4.1.3 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 – 2549 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนพิการ เพื่อให้เด็กพิเศษมีศักยภาพ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศ

4.1.4 นโยบายที่โรงเรียนควรนำมาพิจารณาปรับปรุงหรือใช้เป็น แนวทาง มีดังนี้

4.1.4.1 การจัดการศึกษา เพื่อนักเรียนทุกคน (Education for All) เมื่อกำหนดเป็นนโยบายแล้ว โรงเรียนต้องจัดให้มีการเรียนร่วมไม่ว่าโรงเรียนนั้นจะมี เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องหรือไม่ โรงเรียนต้องมีบทบาทหน้าที่ให้นักเรียนทุกคนใน โรงเรียนเรียนรู้ได้ เช่น เด็กตาบอดเรียนร่วมในโรงเรียน ถ้าโรงเรียนจะวัดการเรียนรู้โรงเรียน ต้องให้บริการในเรื่องสื่ออุปกรณ์ที่จะเป็นและควรจัดครูการศึกษาพิเศษมาสอนทักษะเสริม ที่จำเป็น เช่น ทักษะการอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการเคลื่อนไหว โดยที่ทางโรงเรียน ไม่ได้คิดว่านักเรียนตาบอดนั้นมีปัญหา แต่โรงเรียนต้องตระหนักว่าโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในโรงเรียนได้

4.1.4.2 การจัดการศึกษา ในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัด น้อยที่สุด หมายความว่า โรงเรียนควรพยายามให้เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนร่วม ในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด และหากไม่สามารถจัดให้นักเรียนเรียนร่วมได้เต็มเวลา ก็อาจจัดเป็น บางเวลาได้ โรงเรียนควรคำนึงถึงการขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคทั้งหลาย และจัดหาครูการศึกษา พิเศษเพื่อให้บริการสอนเสริมและอบรมครูทั่วไปให้สอนนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มี ความบกพร่องในห้องเดียวกันได้

4.1.4.3 การจัดการเรียนร่วมเป็นเรื่องของบุคคลทุกคนใน โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ เด็กพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษครู ครู พยาบาล บุคลากรอื่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนร่วม เช่น พยาบาลโรงเรียนอาจมีส่วน ร่วมในการให้ยาหรือควบคุม สังเกตพฤติกรรมหลังการใช้ยา ภารโรงอาจช่วยส่งเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาข้ามถนนหรือเป็นพี่เลี้ยงดูแลเด็กตอนเย็นก่อนผู้ปกครองมารับ กลับบ้าน ฉะนั้นการจัดการเรียนร่วมจึงเป็นเรื่องของทุกคน

4.2 งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ เพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิเศษหรือที่มีความต้องการพิเศษ

4.3 ระบบการบริหารจัดการ

หากทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผนโดยนำเสนอให้มี การแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการโรงเรียนควรมีผู้ปกครองของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเข้า ร่วมในคณะกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและผู้ปกครองเด็กพิเศษหรือที่มี ความบกพร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม ประจำโรงเรียนโดยให้มีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมเพื่อนำเสนอผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการ โรงเรียนกำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงาน บุคลากร ภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล หรือนักจิตวิทยา เป็นต้น แต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบ การจัดการเรียนร่วมแทนหัวหน้าโครงการทำหน้าที่ประสานงานและเลขานุการของ คณะกรรมการจัดการเรียนร่วม 1 คน แต่งตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประมาณ 5 – 7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการเป็นประธาน และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอน เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่ เกี่ยวข้อง เช่น นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา และพ่อหรือแม่ของเด็กร่วมเป็น กรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล และดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยจัดทำแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่อง

4.4 กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ พุทธศักราช 2545 เป็นเครื่องมือในการกำหนดให้เด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดเพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วมและกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับเด็กพิเศษในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่นักเรียนทั่วไปต่อคน

4.5 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT หมายถึง เทคโนโลยีที่เด็กพิเศษใช้ ซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้เด็กพิเศษดำรงชีวิตอิสระสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่างๆ ออกมาได้ เรียกว่า “เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Assistive Technology หรือให้ชื่อย่อว่า AT โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน (Low Technology) หรือระดับสูง (High Technology) ก็ได้ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป เช่น โทรศัพท์ที่หน้าปัดมีตัวเลข และตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้คนที่เห็นเลือนรางเห็นได้ชัดเจนขึ้น จนกระทั่งถึงเครื่องมือที่มีการออกแบบพิเศษให้เด็กพิเศษใช้เป็นเฉพาะบุคคล เช่น แก้วอีรัดเซ็นไฟฟ้าที่ใช้ท่อพลาสติกบังคับการเคลื่อนไหวโดยเด็กพิเศษดูดหรือเป่าลมเข้าท่อแทนการใช้นิ้วมือกดบังคับสวิตช์เล็ก ๆ ที่ติดกับแก้วเหมือนคนพิการร่างกายทั่วไปที่สามารถใช้มือได้ เป็นต้น

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง เทคโนโลยีที่เด็กพิเศษเลือกใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน และดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้เด็กพิเศษแต่ละประเภทได้รับการศึกษาโดยสะดวกและสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

4.7 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหรือเครื่องมือช่วยให้เด็กพิเศษเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้น และรวดเร็ว

4.8 บริการ หมายถึง บริการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

4.9 ตำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือสำหรับ คนตาบอดและเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

4.10 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนพิการ

การบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษโดยใช้โครงสร้างชี้ทําให้โรงเรียนได้พิจารณาองค์ประกอบทุกด้านเพื่อสนองตอบความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล ทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษเด็กพิการที่เข้ามาเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ เด็กพิเศษสามารถเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปได้อย่างมีความสุขและได้รับประโยชน์ทางการศึกษาเพิ่มขึ้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัวของเด็กพิเศษมีความสุขและมีความพึงพอใจที่ลูกได้รับการบริการทางการศึกษาและได้รับโอกาสเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเรียนร่วมได้อย่างเป็นระบบ การบริหารเป็นไปอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษโดยใช้โครงสร้างชี้ทํานี้ สามารถกล่าวได้ว่า เป็นการบริหารที่สอดคล้องกับหลักการของธรรมาภิบาลหรือหลักการระบบกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Public Participation) การมีกระบวนการที่โปร่งใส (Transparency) การพร้อมรับการตรวจสอบ (Accountability) ความชอบธรรมในการใช้อำนาจ (Political Legitimacy) การมีกฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework) และการบริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

การมีกระบวนการที่โปร่งใส เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนเพื่อกำหนดนโยบายการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน งบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

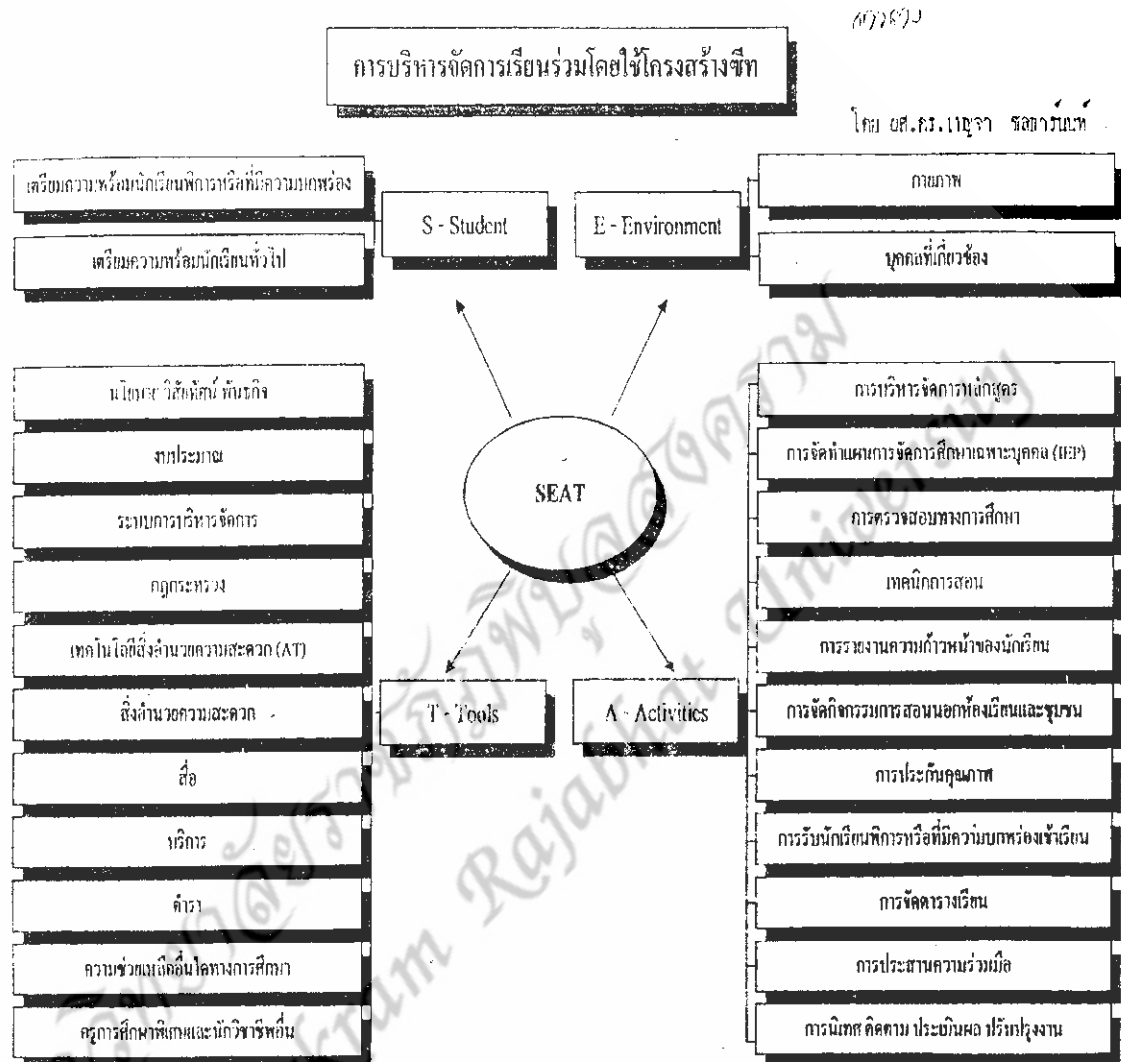
การพร้อมรับการตรวจสอบ เช่น การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องแต่ละคน ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องต้องการ ซึ่งแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องเป็นแผนที่ชัดเจนสมบูรณ์สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล พร้อมทั้งจะได้รับการตรวจสอบ

ความชอบธรรมในการใช้อำนาจ เช่น การที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจในการบริหารโดยไม่ไปก้าวล่วงสิทธิของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม พ่อแม่ ผู้ปกครอง

การมีกฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน เช่น การจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับนักเรียนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกิน 5 เท่า ของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่นักเรียนทั่วไปต่อคนตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545

สรุปได้ว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้การบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษโดยใช้โครงสร้างซีท เป็นการประกันคุณภาพของการให้บริการซึ่งจำเป็นต้องใช้การบริหารจัดการอย่างบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านอย่างครบถ้วน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสามารถสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคลและสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน การศึกษาให้ได้รับประโยชน์ในการเข้ารับการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
Pibulsongkram Rajabhat

ภาพประกอบ 2 การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

ที่มา : เบญจา ชลธารนนท์ (2546 : 3)

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 9) ได้วิจัยเรื่องการศึกษา แนวโน้มแห่งความเป็นไปได้ของการจัดโครงการเรียนร่วมแห่งชาติ ผลการวิจัย พบว่า ทักษะคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อการจัดการเรียนร่วมเป็นไปในทางบวก ถ้าได้รับการสนับสนุนก็พร้อมที่จะดำเนินการได้ ผู้บริหารมีความรู้สึกเมตตาสงสารและให้ความช่วยเหลือเด็กพิเศษทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ถ้าจะให้จัดการเรียนร่วมจะจัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นอันดับแรก สำหรับครูผู้สอน พบว่า มีความเต็มใจสอนเด็กพิเศษรู้สึกเมตตาสงสาร พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือสำหรับความเห็นเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนร่วมนั้น ส่วนมากยอมรับให้เด็กพิเศษเรียนร่วมเป็นบางวิชาสำหรับความรู้พื้นฐาน

สมศักดิ์ ชุ่มกลัด (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยทำการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนและการผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิเศษของผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 148 คนและ 339 คน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วม ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านกิจกรรมส่งเสริมตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนร่วม ดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเรียนร่วมจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมของผู้บริหาร พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเรียนร่วมขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ของผู้บริหารที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมมีผลการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้และด้านกิจกรรมส่งเสริมของโรงเรียนเรียนร่วมจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษของครูผู้สอน พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้และด้านกิจกรรมส่งเสริมของโรงเรียนเรียนร่วมที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีผลการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน สภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้และด้านกิจกรรมส่งเสริมของครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษมีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่ผ่านการอบรม มีสภาพการดำเนินงานสูงกว่าครูผู้สอนที่ไม่ผ่านการอบรม การศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินการของโรงเรียนเรียนร่วม สามารถสรุปได้ ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดฝึกอบรมให้กับครูผู้สอนเด็กพิเศษทุกคนอย่างทั่วถึงมากที่สุด ด้านการจัดการเรียนรู้มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดการฝึกอบรมครูผู้สอน

เด็กพิเศษมากที่สุด ด้านกิจกรรมส่งเสริมมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายและมีความยืดหยุ่นมากที่สุด ด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเรียนร่วมแก่ผู้ปกครองทุกคนมากที่สุด

สุทธิวรณ ยัมสมบุญ (2545 : 149) ได้ทำการวิจัย แนวทางการบริหาร โรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนร่วมระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามสังกัด ตำแหน่งการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และขนาดของโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารงาน โรงเรียน 6 ด้าน ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานการเงิน งานธุรการ งานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงานและเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กพิเศษ การวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพการดำเนินงานจัดชั้นเรียนร่วมอยู่ในระดับน้อย การทำงาน ผู้ไม่ผ่านการอบรม ผู้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษามีความเห็นว่างสภาพการดำเนินงานระดับน้อย การบริหารงานโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ในการจัดชั้นเรียนร่วม งานกิจการนักเรียนมีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน

เบญจา ชลธารันท์ (2546 : 71 - 80) ผลการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 390 โรงเรียน ระดับการปฏิบัติงานตาม องค์ประกอบในการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างชี้ท การปฏิบัติงานของโรงเรียน ด้านนักเรียน มีการเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษเรียนร่วม และเด็กทั่วไป ด้านสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมเด็กพิเศษ การบริหารจัดการหลักสูตร แผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล เทคนิคการสอน การรายงานความก้าวหน้าเด็กพิเศษ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน การประกันคุณภาพ การรับเด็กพิเศษ เข้าเรียน การจัดการเวลาให้บริการสอนเสริม ด้านเครื่องมือ นโยบายวิสัยทัศน์ และพันธกิจ ระบบการบริหารจัดการ สื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่น ใดทางการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาพิเศษ จากการนำการบริหารงานโดยใช้โครงสร้างชี้ท ทำให้การจัดการเรียนร่วมมีคุณภาพ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีมาตรฐานบรรลุถึงการศึกษา เพื่อปวงชนอย่างแท้จริง ประสบผลสำเร็จ สามารถนำไปใช้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมได้ผลดี

งานวิจัยต่างประเทศ

ไมซ์ (Mize, 1984 อ้างถึงใน เกษม ทองสัมฤทธิ์, 2540) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาทักษะที่จำเป็นสำหรับบริหารโรงเรียนในการบริหารโครงการ สำหรับเด็กพิการในรัฐ เซาท์แคโรไลนา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบ่งชี้ทักษะที่ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีในการบริหาร โครงการสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วมที่ทางรัฐต้องจัดขึ้นตามข้อกำหนดทางกฎหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ดำเนินการโครงการ การศึกษาพิเศษ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ครูการศึกษาพิเศษที่สอนในระดับ

ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและอาจารย์สอนสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและสาขาการบริหาร
โครงการศึกษาทั่วไปในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในรัฐเซาท์แคโรไลนา จำนวน 298 คน โดย
กลุ่มตัวอย่างระบุทักษะตั้งแต่ 3 - 10 ทักษะที่คิดว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีเพื่อการบริหารงาน
โครงการสำหรับเด็กพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วนำคำตอบมาศึกษาด้วยวิธีวิเคราะห์
เชิงเนื้อหาและจัดหมวดหมู่ กลุ่มทักษะออกเป็น 13 กลุ่มทักษะ พบว่ากลุ่มทักษะที่มีการระบุถึง
มากที่สุดคือกลุ่มทักษะในหัวข้อชื่อการประชุมเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล และ
การจัดเข้าเรียนหรือรับบริการกลุ่มทักษะที่มีการระบุน้อยที่สุดคือ กลุ่มทักษะในหัวข้อ
ความสัมพันธ์ในโรงเรียนและชุมชน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม

2.1 ความหมายของการเรียนร่วม

ลออ ชูติกร (2526 : 1) กล่าวถึง ความหมายของการเรียนร่วม ไว้ว่า
เป็นการจัดการศึกษาตามโครงการที่พยายามจะให้เด็กพิเศษได้เข้าร่วมกับเด็กปกติซึ่งจะต้องมี
วิธีการและขั้นตอนในการจัดการดำเนินงานอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาตามความพร้อมและ
ความสามารถในการเรียนของเด็กแต่ละคน แต่ละประเภทว่าควรจะเรียนร่วมชั้นในรูปแบบใด
ต้องการสื่อหรืออุปกรณ์รวมทั้งครูพิเศษด้านใด

เบญจา ชลธารันท์ (2538 : 64) กล่าวถึง ความหมายของการเรียนร่วม
ไว้ว่า เป็นการรวมเอาเด็กพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรม และ
ใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติโดยมีความหมายตามศัพท์
ภาษาอังกฤษ 2 ความหมาย คือ เมนสตรีมมิ่ง (Mainstreaming) หมายถึง การเรียนร่วม
เต็มเวลาโดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ โดยไม่มีบริการเพิ่มเติมพิเศษ ส่วนอีก
ความหมาย คือ อินทิเกรชั่น (Integration) หมายถึงการเรียนร่วมบางเวลาโดยเด็กพิเศษจะเข้า
เรียนในชั้นเรียนปกติเป็นบางเวลาและรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

ศรียา นิยมธรรม (2540 : 37) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนร่วม ไว้ว่า
การเรียนร่วม หมายถึง การนำเอาเด็กพิเศษสู่สังคมคนปกติ ไม่ว่าจะด้านนันทนาการหรือ
การศึกษาเด็กพิเศษจะได้มีปฏิสัมพันธ์ กับเด็กปกติในการทำงานกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้
ต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย สังคม ภาษา และสติปัญญา

อภิชาติ ธรรมมูลศรี (2536 : 21 อ้างถึงใน ชูลีกร ตั้งเชื่อนขันท์, 2540 : 14)
กล่าวว่าการเรียนร่วมเป็นการนำเอาปรัชญา หลักการ วิธีการและการจัดกระบวนการทาง
การศึกษามานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติสำหรับเด็กพิเศษให้สามารถ
เรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2539 : 29 อ้างถึงใน ชูลีกร ตั้งเชื่อนขันธุ์, 2540 : 14) ได้แสดงทรรศนะของการจัดการเรียนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. จัดการเรียนร่วมด้วยการนำเด็กปกติกับเด็กพิเศษมาเรียนในโรงเรียนเดียวกัน

2. การเรียนร่วมบนพื้นฐานความคิดคำนึงของเรื่องสิทธิมนุษยชน

3. การเรียนร่วมเป็นเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

ชูลีกร ตั้งเชื่อนขันธุ์ (2540 : 14) การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษมีโอกาสเรียนร่วมเด็กปกติตามความสามารถของเด็กแต่ละบุคคลโดยได้รับความช่วยเหลือตามความจำเป็นพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และอยู่ร่วมในสังคมปกติได้อย่างเป็นสุข

นิลบล ทูรานุกาพ (2540 : 18) ได้กล่าวถึง ความหมายของการเรียนร่วมตรงกับภาษาอังกฤษว่า

Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา นั่นคือ เด็กพิเศษ จะถูกส่งเข้าไปเรียนในห้องเรียนสำหรับเด็กปกติทุกอย่าง และไม่มีบริการเพิ่มเติมสำหรับเด็กประเภทนี้

Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติแต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา นั่นคือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติ บางเวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมไปถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย

Inclusive Education หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาในห้องเรียนตลอดจนรับบริการเสริมที่เหมาะสมและจำเป็นและการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในครอบครัว ชุมชน และสังคม

ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 35) กล่าวถึง ความหมายของการเรียนร่วม ไว้ว่าเป็นการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษวิธีหนึ่งซึ่งนำเด็กพิเศษเข้าเรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติเพื่อทดแทน วิธีเดิมที่จัด การเรียนการสอนเป็นกลุ่มตามประเภทของความบกพร่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 21). การเรียนร่วม หมายถึงการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติโดยการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กพิเศษสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนปกติและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของการเรียนร่วมที่กล่าวมานี้ อาจสรุปได้ว่า การเรียนร่วม คือ การจัดให้เด็กพิเศษได้รับโอกาสเรียนกับเด็กปกติไปในโรงเรียน โดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบูรณาการรูปแบบการจัดการศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม มีการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยจัดเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลาเรียนร่วม

เป็นบางเวลา เรียนร่วมโดยได้รับการสอนเสริมจากครูสอนเสริม จัดให้มีการบริการสนับสนุนตามความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล

2.2 ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม

แนวการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นักการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่เชื่อว่าการให้เด็กพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจซึ่งกันและกันซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุข เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นควรให้เด็กพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปเท่าที่สามารถจะทำได้

เบญจา ชลธารันนท์ (2538 : 53) ได้เสนอแนวคิดและสรุปปรัชญาเบื้องต้นที่จะทำให้การศึกษาพิเศษบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

1. เด็กพิเศษทุกคนที่สามารถจะเรียนฝึกตนเองให้ทำประโยชน์มากขึ้น
2. สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ
3. ความพิการของเด็กบางคนไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไปในหลายกรณีการศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
4. บุคลากรจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถและได้รับการฝึกงานตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานตนเอง
5. ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิเศษเพื่อให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive Self - Image) และยอมรับสภาพความเป็นจริงของตน
6. การศึกษาพิเศษควรใช้วิธีการสอนแบบส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล (Individualized Instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของเด็กแต่ละคน
7. การศึกษาพิเศษควรจัดตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการ และทำให้เด็กมีสำนึกจะการแห่งตน (Self - Realization)
8. การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชาพลศึกษา นันทนาการและสุนทรียศาสตร์เพื่อเตรียมเด็กพิเศษให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์
9. อาชีวศึกษาและการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาจัดการศึกษาแก่เด็กพิเศษ
10. ในการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนปกตินั้น จะถือเป็นแนวปฏิบัติเมื่อไม่มีปัญหา หรือไม่มีอุปสรรคอื่นใดโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เด็กได้รับเป็นสำคัญ

ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม การจัดการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องจัดตามความเหมาะสม โดยพิจารณาความต้องการและความสามารถ เพื่อประโยชน์สำหรับเด็กอย่างเต็มที่ดังที่ ผดุง อาริยะวิญญู (2533 : 7) สรุปทฤษฎีพื้นฐานการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. ในสังคมมนุษย์มีทั้งคนปกติและที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้น ไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งควรให้เด็กพิเศษเรียนกับเด็กปกติเท่าที่สามารถจะทำได้

2. เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถซึ่งต่างจากเด็กปกติ ดังนั้น การจัดรูปแบบและวิธีการให้แตกต่างไปจากปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนปรากฏเด่นชัดขึ้น

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สถิติปัญญา และทักษะการศึกษาจะช่วยให้เด็กแต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากันและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ในด้านร่างกาย สถิติปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

นักการศึกษาได้เสนอปรัชญาการเรียนร่วมจากพื้นฐาน 3 ประการ ดังที่ บังอร ดันปาน (2535 : 31) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น การจัดระบบการศึกษา จึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคนโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจึงควรจัดโครงการ และปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น การจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียนเพื่อให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคมเพราะเด็กพวกนี้จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม

3. การเรียนการสอนในชั้นเรียน ย่อมสนองตามความแตกต่างแต่ละบุคคล ดังนั้น การจัดเด็กพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม จึงควรได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาการทุกด้าน ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

เกียร์ฮาร์ท และไวชาน (Gear heart and Weishahn, 1980 อ้างถึงใน เกษม ทองสัมฤทธิ์, 2540 : 24) ได้เน้นถึงสิทธิที่เด็กพิเศษทุกคนควรได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของตนให้ถึงขั้นสูงสุด การศึกษาพิเศษจะต้องเน้นถึงความสามารถและนักการศึกษาจะต้องมองข้ามความพิการของเด็กเหล่านั้น หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษข้างต้น ได้แก่

1. การจัดการศึกษาพิเศษต้องกระทำอย่างฉับพลันทันทีที่ค้นพบความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษ
2. ความพิการบางประเภทถือว่าเป็นเพียงอาการมากกว่าที่จะเป็นความผิดปกติทางกายภาพ และอาจปรากฏอยู่เพียงชั่วเวลาหนึ่งเท่านั้น
3. เด็กพิเศษคนใดหนึ่งอาจต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งเท่านั้น
4. การจัดบริการสำหรับเด็ก ต้องครอบคลุมตั้งแต่เด็กวัยก่อนเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษา
5. การจัดการศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุดตามความเหมาะสมย่อมเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กพิเศษได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย การจัดการศึกษา ดังกล่าวจะต้องประสานความสามารถของครูปกติและครูการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ

ศรียา นิยมธรรม (2531 : 12) กล่าวถึง รากฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญา ดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ก็เป็นที่ของรัฐบาลที่จะจัดการศึกษาให้ สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ
2. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อและมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด
3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เด็กพิเศษ ผู้นั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรง จนไม่อาจเรียนร่วมได้อย่างไรก็ตามควรให้ เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ
4. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของ เด็กพิเศษแต่ละประเภทโดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ

5. การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้านควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน

6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้นตนเองมีความบกพร่องแต่ก็ยังสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษ ควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจการแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8. การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นแต่เกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

จากปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการจัดการเรียนร่วม ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาจำเป็นต้องจัดตามความเหมาะสมโดยพิจารณาถึงความแตกต่างทั้งความต้องการและความสามารถของเด็ก บุคลากรจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกงานตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานตนเอง การศึกษาพิเศษควรจัดตั้งตั้งแต่ชั้นอนุบาล ซึ่งย่อมจะส่งผลและตอบสนองต่อนโยบายการศึกษา มีจุดมุ่งหมายการศึกษาเพื่อปวงชนให้สมบูรณ์แบบและมีประสิทธิผลมากที่สุด

2.3 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในปีการศึกษา 2542 คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน และในปีการศึกษา 2543 ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติม คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม การจัดการเรียนร่วมนักการศึกษาพิเศษ ได้กล่าวสรุปแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดการนำเด็กเข้าสู่สภาวะปกติมากที่สุด เป็นแนวคิดหลักของการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ที่ช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ เท่าเทียมกับคนปกติได้รับการยอมรับ โดยไม่มีกรณีพิเศษใดๆ ทั้งจากเพื่อนและบุคคลอื่นในวัฒนธรรมเดียวกันซึ่งขึ้นอยู่กับเจตคติและการแสดงออกของสมาชิกในชุมชนจัดเป็นการเข้าสู่สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมการออกกฎหมายเป็นเพียงการนำไปสู่ความเป็นไปได้ ที่จะนำเข้าสู่สภาวะปกติอย่างสมบูรณ์ แต่ไม่ได้ประกันการเข้าร่วมในสังคมอย่างแท้จริงของเด็กพิเศษ

2. แนวคิดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเด็กพิเศษแต่ละประเภท แต่ละคนเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องผู้นั้นมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ สูงสุดตามศักยภาพของตน แม้เด็กบางคนมีลักษณะและพฤติกรรมที่เหมือนกันบางอย่าง แต่ย่อมมีความแตกต่างกันในรายละเอียดหรือบางคนอาจมีลักษณะที่เด็กประเภทเดียวกันหรือเด็กส่วนใหญ่ไม่มีก็ได้ เด็กคนเดียวกันอาจพัฒนาการด้านต่าง ๆ รวดเร็ว แต่บางด้านอาจช้าหรือค่อนข้างล่าช้า เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมอื่นในคนเดียวกันหรือแม้แต่พัฒนาการด้านเดียวกัน การพัฒนาบางอย่างอาจเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็วขณะที่ พัฒนาการบางอย่างอาจเป็นไปได้ยากและใช้เวลานานดังนั้นเพื่อให้สามารถพัฒนาให้ได้สูงสุดตามความต้องการและศักยภาพของเด็กแต่ละคน ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงการปฏิบัติต่อเด็กเฉพาะบุคคลตามความเหมาะสม โดยการวางแผนการศึกษารายบุคคลอย่างชัดเจนซึ่งเป็นที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง

3. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบไม่แยกประเภทตามความบกพร่อง เป็นการจัดบริการให้แก่เด็กพิเศษตั้งแต่แรกเริ่ม โดยไม่บรรจุเด็กเข้าในความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่งเพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดจากความบกพร่องหรือเป็นความล่าช้าทางวุฒิภาวะ ซึ่งสามารถกระตุ้นพัฒนาการให้เท่าทันเด็กปกติในเวลาอันควรก่อนที่จะเด็กคนนั้นจะบรรลุวุฒิภาวะเพราะเด็กที่มีความพิการซ้อนหรือเด็กก่อนวัยเรียนในระยะแรกของปัญหาทางพัฒนาการอาจมีลักษณะหลายประเภทแยกได้ยากมีผลต่อความคาดหวังต่อตนเองในทางลบซึ่งครูหรือผู้ปกครองอาจเกิดความผิดพลาดในการคาดหวัง และจัดประเภท

4. แนวคิดการเน้นสิ่งที่ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เป็นการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เด็กพิเศษ โดยการส่งเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ มีความสามารถที่จะปฏิบัติภารกิจประจำวันได้ สมิท และคณะ (Smith and others, 1982 : 17 - 20 อ้างถึงใน ชูลีกร ตั้งเชื่อนันท์, 2540 : 19) มีแนวความคิดจัดระบบใหม่ตามปัญหาการปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียนเป็นกลุ่มพัฒนาการตามลักษณะ พฤติกรรมที่แสดง 4 กลุ่ม ได้แก่ ด้านการเรียนรู้หรือสติปัญญา ด้านสังคม ด้านการสื่อความหมายหรือภาษา อารมณ์และจิตใจ ด้านประสาทความเคลื่อนไหว แล้วพิจารณาว่าแต่ละประเภทมีความบกพร่องต้องการบริการทางการศึกษาพิเศษด้านใดต้องการให้นักวิชาชีพใดช่วยเหลือพิเศษ

5. แนวคิดประสานงานระหว่างงานวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในการจัดการประสานงานการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิเศษอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นักวิชาชีพสาขาต่าง ๆ รวมทั้ง ครอบครัวของเด็กพิเศษ เฉพาะบุคลากรเหล่านี้จะมีความสามารถในการพัฒนาเด็กในสาขาที่ต่างกัน ตามความรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งถ้าหากไม่ร่วมมือกันจะทำให้เด็กพัฒนาการไม่สมบูรณ์ อาจส่งผลในทางลบหรือความขัดแย้งกันเอง ดังนั้นจึงต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเข้าใจในตัวเด็กให้ดีขึ้นเพื่อวางแผนการพัฒนาสอดคล้องต่อเนื่อง

เพื่อประโยชน์สูงสุดโดยการจัดตั้งคณะกรรมการและดำเนินการสำหรับเด็กพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการต่าง ๆ หลายสาขา

6. แนวคิดทางพฤติกรรมนิยม เป็นการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิเศษ เพื่อควบคุมหรือเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้โดยใช้หลักการวางเงื่อนไข หรือ การเสริมแรงซึ่งความเชื่อว่า ครูผู้สอนควรมุ่งความสนใจมายังพฤติกรรมซึ่งวัด และสังเกตได้ หรือพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในที่ต้องการให้เกิดภายในตัวผู้เรียนออกมา เป็นพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตและวัดได้ตามแนวคิดนี้ มีอิทธิพลสูงมากต่อนักการศึกษาพิเศษในการจัดการเรียนการสอนการวางเงื่อนไขผลที่ตามมาการเสริมแรง หลักการจัดการเรียนการสอน การวางแผนการศึกษารายบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาศิลปะ เป็นสาขาวิชาที่ใช้ประโยชน์จากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมมากที่สุดสาขาหนึ่ง ซึ่งศรีนคร วิริยะศิริพันธ์ (2535 : 39) สรุปการเกิดพฤติกรรมในหรือการเรียนรู้ตามแนวคิดด้านพฤติกรรมนิยม 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 การวางเงื่อนไขโดยการจับคู่สิ่งเร้าเป็นการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากมีสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอัตโนมัติและมีสิ่งเร้าใหม่มาควบคู่กับสิ่งเร้าเหล่านั้นหลายครั้ง เด็กจะเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นโดยอัตโนมัติต่อสิ่งเร้าใหม่ด้วย แม้ภายหลังจะมีสิ่งเร้าใหม่เพียงอย่างเดียว เรียกว่าพฤติกรรมตอบสนอง

ประเภทที่ 2 การวางเงื่อนไขโดยการเสริมแรงสิ่งที่ผู้เรียนควรปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากเด็กเห็นผู้จูงใจกระทำเอง ในลักษณะการลองผิดลองถูกโดยมีพฤติกรรมที่ได้รับจากการเสริมแรงหรือผลที่ตามมาเป็นสิ่งที่เด็กต้องการเป็นรางวัล เรียกว่า พฤติกรรมแบบลงมือปฏิบัติ พฤติกรรมนั้นจะเกิด บ่อยขึ้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถาวรของเด็กคนนั้น แต่ถ้าพฤติกรรมใดที่เด็กแสดงออกมาแล้ว ผลที่ตามมาเป็นสิ่งที่เด็กไม่ต้องการ เป็นการลงโทษ พฤติกรรมนั้นจะเกิดน้อยลง และหายไปในที่สุดสิ่งที่สำคัญ ครูควรคำนึงว่าสิ่งที่ครูคาดหวังว่าเด็กต้องการหรือไม่ต้องการ อาจไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริงของเด็กคนนั้น การวางเงื่อนไขให้เด็กเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงลักษณะของเด็กแต่ละคนซึ่งจะได้ผลตามที่ครูต้องการ

สรุปแนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนร่วม การนำเด็กพิเศษเข้าสู่สภาวะปกติมากที่สุด การเรียนการสอนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเด็กพิเศษแต่ละประเภท แต่ละคน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ สูงสุดตามศักยภาพของตน พร้อมทั้งมีการประสานงานระหว่างงานวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในการจัดการประสานงานการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิเศษอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งครอบครัวของเด็กพิเศษ

2.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม

การจัดการให้กับเด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกตินอกจากจะเป็นพื้นฐานสำคัญยังต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขแล้ว ยังทำให้ทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และเมื่อเด็กเหล่านี้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมด้วยศักยภาพที่มีอย่างเหมาะสม

ชินเดล (Schindeler, 1981 อ้างถึงใน จินตนา อัมพรภาค, 2546 : 20)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. ประโยชน์ทางด้านการเรียนรู้
2. ประโยชน์ในด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
3. ประโยชน์ในด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวัน

ฮอททคิส (Hotchkis, n.d. อ้างถึงใน จินตนา อัมพรภาค, 2546 : 20) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสได้เรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อกีดขวาง เช่น ถ้าเด็กเรียนในชั้นพิเศษครูก็มักให้ความพิเศษเด็กมากเกินไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อยเพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็ต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่นทำให้เด็กได้รับทักษะเพิ่มมากขึ้น

2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีขึ้นมีเพื่อนมากขึ้น ไม่เฉพาะแต่เพื่อนที่พิการเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กมากขึ้น ยอมให้ลูกของตนเองเล่นด้วย เพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน

3. การเปลี่ยนเจตคติ เด็กปกติจะเคยชินกับความพิการมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน เรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่าเด็กพิการเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวบนั่น ในท่าทางและรูปร่างต่อไป นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้ว่าเด็กพิการต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อเด็กพิการดีขึ้น ยอมรับและแสดงความเอื้ออาทรมากขึ้น

4. ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กพิการสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้รัฐก็ไม่จำเป็นต้องสร้างโรงเรียนพิเศษสำหรับคนพิการ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณลงไปมากเพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนซ่อมเสริม หรือครูเวียนสอน หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็มีผู้บริหารของโรงเรียนปกติคนเดียว จึงเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐบาล

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กพิเศษแล้วนักศึกษายังชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลกลุ่มอื่นๆ ที่พึงจะได้รับกับการจัดการศึกษาโดยทั่วไปอีกด้วย

2.5 หลักการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จ

การเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การดำเนินการ และการวางแผนในการจัดการเรียนร่วมซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 3) ได้มีข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

1. การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่ออายุน้อย (early intervention) ดังนั้นควรเริ่มตั้งแต่ชั้นปฐมวัย
 2. ให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาในชั้นเรียนที่ตนเองสอนหรือไม่
 3. สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนเด็กปกติและเด็กพิเศษ
 4. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาควรมีการชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจและอบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษาให้เข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเอง
 5. สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
 6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Education Programmed) หรือ มีชื่อย่อว่า IEP เพราะแผนการศึกษารายบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมาย
 7. หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 8. การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็กต้องกระทำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้
 9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการการเรียนร่วมอยู่เสมอและหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ
- ซึ่งสอดคล้องกับเรโนลด์ และเบิร์ช (Reynolds and Birch, 1997 อ้างถึงในจินตนา อัมพรภาค, 2546 : 21) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จมี 10 ประการ คือ
1. ครูจะต้องทำงานประสานกันและร่วมมือกันอย่างดี ระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ
 2. หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางโรงเรียนควรหาทางแก้ไข
 3. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

- 3.1 มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา
- 3.2 ควรมีความตั้งใจในการสอน
- 3.3 ควรมีการวางแผนการสอนอย่างรอบคอบ
- 3.4 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควรมีความยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก
- 3.5 ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ สังคม ของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- 5. การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
- 6. มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ
- 7. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม
- 8. โรงเรียนควรมีความพร้อมที่จะจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน
- 9. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วมควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็น

สำคัญ

ศรียา นิยมธรรม (2531 : 38 - 39) กล่าวถึง องค์ประกอบที่จะให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนร่วมไว้ดังนี้

- 1. ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับครู เพื่อนผู้ปกครอง
- 2. ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย เอื้อสิ่งต่างๆให้เกิดประโยชน์ทุกด้านต่อการเรียนการสอน
- 3. ผู้ปกครองเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กและสร้างทัศนคติที่ดีต่อเด็ก

วารี ธีระจิตร (2537: 16) กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นการรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม ภายใต้พื้นฐานการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการปรับตัวทางสังคมเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและสามารถพัฒนาตนเองให้ได้มากที่สุด ซึ่งโครงการเรียนร่วมจะสำเร็จได้ดีย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบ ดังนี้

- 1. กระทรวงศึกษาธิการต้องพร้อมที่จะสนับสนุนโครงการ
- 2. ควรจัดการฝึกอบรมครูผู้สอน
- 3. ผู้บริหารโรงเรียนควรยอมรับหลักการเรียนร่วม
- 4. บุคลากรในโรงเรียนต้องยินดีที่จะร่วมมือกัน
- 5. ชุมชนในท้องถิ่นต้องพร้อมที่จะสนับสนุน
- 6. นักเรียนในโรงเรียนปกติควรยอมรับเด็กพิเศษที่มาเรียนร่วม

7. ผู้ปกครองทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษควรให้ความร่วมมือ

ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2543 : 232 - 233) กล่าวว่า การเรียนร่วมอาจไม่ประสบผลสำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรให้ข้อมูลแก่ทุกฝ่ายเพื่อให้เข้าใจเหมือนกันในการเรียนร่วม จะทำให้งานดำเนินไปด้วยดีและประสบความสำเร็จในที่สุด บุคคลที่เกี่ยวข้องที่ควรได้รับความร่วมมือได้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และบุคลากรทั้งหลายจะต้องเห็นด้วยกับโครงการเรียนร่วม เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน มีภาระความรับผิดชอบกว้างขวาง อาจไม่เข้าใจถึงลักษณะและความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงถือเป็นหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษและผู้บริหารระดับสูงที่จะต้องให้ข้อมูล ตลอดจนจัดการอบรมเพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจ หากผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนเต็มที่ โครงการเรียนร่วมอาจประสบความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง แต่หากผู้บริหารโรงเรียนไม่สนับสนุนและไม่เห็นด้วยกับโครงการเรียนร่วมก็ไม่ควรจัดบริการเรียนร่วมกับโรงเรียนนั้น

2. ครูที่สอนเด็กปกติ ครูปกติควรรู้วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนเริ่มโครงการเรียนร่วม ควรมีการประชุมครูทุกคนในโรงเรียนให้ทราบ นอกจากครูแล้วบุคลากร ทุกคนในโรงเรียนควรทราบเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วม และทุกคนควรทราบว่าปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอย่างไร สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ครูที่สอนเด็กเรียนร่วมนอกจากจะทราบวิธีปฏิบัติต่อเด็กทั่วไปแล้วยังควรทราบวิธีสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

3. นักเรียนปกติ ก่อนเริ่มโครงการเรียนร่วม ควรมีการประชุมนักเรียนเพื่อชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ตลอดจนมีมาตรการในการให้รางวัลและการลงโทษนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย เด็กที่เรียนห้องเดียวกันกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเด็กเรียนร่วม

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูควรให้ความรู้กับเด็กเหล่านี้เสียก่อน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผิดหวังหรือความไม่เข้าใจกันในชั้นเรียนร่วม เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติจึงควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

5. ผู้ปกครอง ทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เช่น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนร่วม วิธีเรียนร่วม ปรัชญาของการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า การเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายควรเริ่มเมื่ออายุน้อย การจัดการเรียนร่วมมิได้เป็นเพียงแค่การนำเด็กพิเศษให้มาอยู่ร่วมกับเด็กทั่วไปเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเรียนรู้และการเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมซึ่งเด็กพิเศษจะได้รับประโยชน์เต็มที่ และได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไปในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ และยังเป็นการให้โอกาสแก่คณะครู ผู้บริหาร ครูสอนพูด นักแก้ไขการพูด นักจิตวิทยา นักโสตสัมผัสวิทยา นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ประสานงานและทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือให้เด็กได้เจริญเติบโตและได้รับประโยชน์สูงสุดตามความต้องการพิเศษ สามารถพัฒนาตนได้ตามศักยภาพของบุคคล

2.6 ปัญหาการจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2541: 43 - 44) ได้รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ...การศึกษาพิเศษ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยว่า

1. การให้บริการทางการศึกษาพิเศษยังไม่เพียงพอทางด้านปริมาณ แม้จะสร้างโรงเรียนการศึกษาพิเศษเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นการสวนทางกับปรัชญาการศึกษาพิเศษที่มุ่งให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กทั่วไปในสังคมได้ โรงเรียนการศึกษาพิเศษจึงเป็นการแยกเด็กออกจากสังคม ควรเลิกโรงเรียนประเภทนี้ และขยายโรงเรียนเรียนร่วมให้มากขึ้น
2. การให้บริการทางการศึกษาพิเศษยังไม่เพียงพอในด้านคุณภาพ แม้ว่าจะสร้างโรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะเพิ่มขึ้น ก็ได้หมายความว่าโรงเรียนเหล่านั้นจะเป็นโรงเรียนที่ดีที่สุดและเหมาะที่สุดสำหรับเด็ก โดยเฉพาะโรงเรียนศึกษาพิเศษที่ไม่มีคุณภาพ นอกจากจะไม่สนับสนุนส่งเสริมศักยภาพของเด็กแล้วยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการของเด็กอีกด้วย
3. ผู้บริหารการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษายังไม่เข้าใจเด็กพิเศษ อาจมีความเห็นว่าเด็กพิเศษเป็นคนไร้ค่า ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น เด็กพิเศษมีความสามารถใกล้เคียงหรือสูงกว่าเด็กปกติถ้าได้รับการบริการทางการศึกษาถูกวิธี
4. ผู้ปกครองตลอดจนสังคมยังไม่เข้าใจการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองจึงไม่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน เพราะไม่คิดว่าเด็กพิเศษเรียนหนังสือได้ นอกจากนั้นสังคมยังมีทัศนคติในทางลบต่อเด็กพิเศษ ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการขยายบริการการศึกษาพิเศษ
5. ผู้บริหารเข้าใจว่าการศึกษาพิเศษเป็นการลงทุนสูง หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า การที่รัฐลงทุนทางการศึกษาให้เด็กพิเศษช่วยเหลือตัวเองได้ และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นการลงทุนที่ต่ำกว่าที่รัฐต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูให้กับเด็กเหล่านี้ไปตลอดชีวิต ดังนั้นรัฐจึงควรเน้นการให้บริการทางการศึกษามากกว่าการให้การสงเคราะห์เด็กแต่เพียงอย่างเดียว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้ทำการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนรู้ร่วม มีปัญหา และอุปสรรค ด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การประเมิน ปรับปรุง และรายงานผล ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย ไม่มีการกำหนดไว้ในแผน บุคลากรทุกคนไม่มีส่วนร่วม

2. ข้อมูลไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการสอนเฉพาะบุคคล

3. การประชาสัมพันธ์ไม่ชัดเจนไม่ครอบคลุม ไม่ต่อเนื่อง

4. การประชาสัมพันธ์น้อย เพราะใช้งบประมาณในการประชาสัมพันธ์สูง

5. การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาไม่เอื้อกับเด็กพิเศษทุกประเภท

6. การคัดแยกเด็กพิเศษประเภทต่าง ๆ ขาดเครื่องมือคัดแยกและผู้เชี่ยวชาญ

7. การจัดบุคลากร การพัฒนาบุคลากร ขาดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง

8. บุคลากรในโรงเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเด็กพิเศษ

9. บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

10. โรงเรียนขาดความตระหนักในการนิเทศ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการนิเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาพิเศษ ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

11. บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณภาพ เครื่องมือขาดคุณภาพ

12. การจัดการเรียนรู้ การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ขาดการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น โรงพยาบาล แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นักแก้ไขการพูด นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัด ผู้นำชุมชนให้ความช่วยเหลือน้อยในการให้ข้อมูล

13. การวางแผนพัฒนาเด็กพิเศษ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ

14. โรงเรียนยังถือว่าเป็นภาระงานเพิ่มขึ้นเพราะต้องวางแผนเป็นรายบุคคลในการช่วยเหลือ และไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้

15. การวัดผล ประเมินผลไม่สอดคล้องกับสภาพจริง เครื่องมือวัดผลไม่เหมาะสมในการวัดเป็นรายบุคคล เน้นการวัดผลเหมือนเด็กปกติ

16. ไม่มีความรู้ในการจัดทำรายงาน

17. การวัดผลเป็นรายบุคคล เน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่าพัฒนาการของเด็ก

18. การจัดกิจกรรมไม่มีความหลากหลายแต่ละประเภทของเด็กพิเศษ ขาดบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงาน ต้องใช้งบประมาณมาก

จินตนา อัมพรภาค (2546 : 29 - 30) จากงานวิจัยการสำรวจความคิดเห็นของ ครูและผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัด อำเภอ มีน้อยและมีภาระอื่นๆ มาก งานการศึกษาพิเศษเป็นงานที่ละเอียดอ่อนและมีปริมาณงานมาก ทำให้ผู้รับผิดชอบไม่สามารถ พัฒนางานได้เต็มที่ ประกอบกับยังขาดการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะ ช่วยเหลือครูได้

2. การคัดแยกเด็กยังไม่ถูกต้องทั้งถึง เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ครูขาด ความรู้ ความเข้าใจ เครื่องมือที่จัดสรรมีน้อย มีความยุ่งยากในการใช้ ไม่มีเครื่องมือที่ง่ายใน การปฏิบัติงานของครูและโรงเรียน

3. การนิเทศติดตามผลในทุกระดับไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง

4. ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางการศึกษาพิเศษ ไม่มีผู้ให้คำแนะนำ

5. บุคลากร ผู้บริหารทุกระดับยังไม่เห็นความสำคัญและยังไม่สนับสนุนใน การดำเนินงานการศึกษาพิเศษ บางส่วนเห็นว่าเป็นเพียงนโยบายตามยุคของ ผู้บริหารระดับสูง และเห็นว่าเป็นภาระในการจัดการศึกษาเป็นการลงทุนกับคนส่วนน้อย

6. ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนร่วม เทคนิค วิธีการสอนต่างๆ ไม่สามารถนิเทศให้คำปรึกษาได้ และมีผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนปฏิเสธ ไม่ยอมรับเด็กเข้าเรียน เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น

7. ครูผู้สอนโรงเรียนเรียนร่วมเด็กพิเศษยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เทคนิควิธีการและขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กแต่ละประเภท ทำให้ครูขาดความมั่นใจใน การปฏิบัติงานประกอบกับขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดผลประเมินผล การเลื่อนชั้น ครูผู้สอนเด็กพิเศษ ส่วนหนึ่งมีภาระงานมาก ทั้งการเป็นครูประจำชั้น ประจำวิชา รวมทั้งงาน ตามโครงการต่างๆ ไม่ค่อยมีเวลาดูแลและพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคลตามหลักการของการจัด การศึกษา รวมทั้งมีเด็กหลายประเภทเป็นภาระหนักที่ครูจะต้องทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จึงไม่สามารถที่จะพัฒนาเด็กได้เท่าที่ควร ขาดความร่วมมือจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน เดียวกัน จึงไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้อง บางคนไม่ยอมรับไม่ยอมส่งเด็กเข้าเรียน

ผลการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ระยะ 6 เดือนแรก โดยการนิเทศเชิง ลึกเด็กพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 189 โรง เมื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้ง เชิงปริมาณของโรงเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูล เชิงเนื้อหา พบว่าผลการดำเนินงานระยะแรกมีปัญหา และอุปสรรค ของการดำเนินงานกระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

(SEAT Framework) จากการสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อนำสู่ นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548 : 82 - 83) สรุปได้ ดังนี้

1. กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ยังไม่มีคุณภาพ เพียงพอ กล่าวคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการโดยไม่มีคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการ การศึกษาเฉพาะบุคคล ของเด็กพิเศษแต่ละคนกระบวนการตรวจสอบไม่ครอบคลุมทั้งวิธีการ เครื่องมือ และแหล่งข้อมูลเป็นการกรอกแบบฟอร์มโดยครูหนึ่งคนมากกว่าการทำตาม กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ดังนั้นจึงไม่ครอบคลุมสาระสำคัญใน การพัฒนาเด็กพิเศษ

2. เด็กพิเศษส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนทั่วไป อย่างแท้จริง โดยพบว่าโรงเรียนยังรับเด็กพิเศษได้บางประเภทและรับได้เฉพาะเด็กพิเศษที่มี ความพิการระดับปานกลาง และระดับน้อยเท่านั้น ส่วนนักเรียนที่พิการระดับมากยังไม่สามารถ จัดเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปได้ โดยต้องเรียนในรูปแบบอื่น เช่น ในโรงเรียนเฉพาะ ความพิการ หรืออาจได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในสถานพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ และ เรียนที่บ้าน เป็นต้น

3. การให้เด็กพิเศษได้รับสิทธิเข้าถึงการศึกษาตามกฎหมายยังไม่สามารถ ดำเนินการให้ได้ครบถ้วนและทั่วถึงเด็กพิเศษทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ

4. การเตรียมครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษาพิเศษ ยังดำเนินการได้ไม่เพียงพอกับความต้องการในการพัฒนาเด็กพิเศษครูจำนวนมากต้องการ ฝึกอบรมเพิ่มเติมในการสอนเด็กพิเศษนอกจากนี้ครูผู้สอนต้องการความช่วยเหลือด้านสื่อ อุปกรณ์ในห้องเรียนเพิ่มขึ้น ต้องการการนิเทศ ติดตามทั้งจากภายในและภายนอก ต้องการ ความช่วยเหลือและร่วมมือในการพัฒนางานมากขึ้น

5. การจัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษ พบว่า การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนและการพัฒนาศักยภาพ เด็กพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล ยังมีน้อย การจัดการเรียนการสอนยังไม่เชื่อมโยงกับชั้นเรียนปกติ และขาดการวางแผนทั้ง ด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีสอนยังไม่เฉพาะและไม่สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษ รวมทั้งการวัดและประเมินผลไม่เป็นการประเมินตาม สภาพจริง และไม่สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องและศักยภาพที่แท้จริงของเด็กพิเศษ ส่วนใหญ่ยังใช้เครื่องมือประเมินเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป

6. การสำรวจ จัดทำและใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศน้อย และยังไม่ได้มาจาก วิธีการและแหล่งข้อมูลหลากหลาย ทำให้เป็นปัญหาในการรับเด็กพิเศษคัดแยก คัดกรองจัด เด็กพิเศษเข้าเรียน และการวางแผนพัฒนาเด็กพิเศษ นอกจากนี้ ระบบส่งต่อไม่สามารถปฏิบัติ ให้เป็นรูปธรรมขาดการส่งต่ออย่างเป็นระบบระหว่างช่วงรอยต่อระดับการศึกษา

7. การดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมผ่านกลไกการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นการรับนโยบายด้านการเรียนร่วมเพื่อสู่การปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการปฏิบัติงาน และความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

8. การสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนในหน่วยปฏิบัติซึ่งอาจยังไม่ยอมรับและไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และเป็นอุปสรรคสำคัญจึงต้องมีการเตรียมการอย่างมาก

9. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ยังพบว่าไม่พอเพียงที่จะสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งการสนับสนุนให้เด็กพิเศษทุกคนได้รับบริการตามกฎหมายกระทรวงอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล

10. การประสานงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัด สถานศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรในชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย และขาดความคล่องตัวทำให้การดำเนินงานยังไม่สนับสนุนและเชื่อมโยงกันในลักษณะของการประสานความร่วมมือกันอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า ปัญหาการจัดการเรียนร่วมเกิดจากการกำหนดนโยบายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบหากไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการเป็นแนวทางเดียวกัน การร่วมมือการประสานงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจน การขาดข้อมูลในการบริหารจัดการ การขาดเจตคติ ขาดงบประมาณ ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วมได้

2.7 เด็กพิเศษ

เด็กพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่สถานศึกษารับรองว่าเป็นคนพิการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด (ประกาศคณะกรรมการ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548) ไว้ 9 ประเภท ได้แก่

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นระดับเล็กน้อยจนถึงระดับตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนไม่สามารถจะอ่านเขียนหนังสือธรรมดาได้ ต้องสอนให้อ่านและเขียนเบรลล์ หรือใช้วิธีการฟังเทปหรือเครื่องบันทึกเสียงต่าง ๆ และมีการมองเห็นของตาข้างที่ดีหลังจากได้รับการแก้ไขแล้ว อยู่ระหว่าง 20/200 ฟุต ลานสายตาจะแคบกว่า 20 องศา

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่าน อักษรตัวพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยาย หรืออุปกรณ์พิเศษบางอย่างที่ทำให้ ความชัดเจนของการเห็นในตาข้างที่ดี เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6/18 (หรือ 20/60 ฟุต) ถึง 6/60 (หรือ 20/200 ฟุต) มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยิน ไม่สามารถรับฟังเสียงได้เหมือนคนปกติ ซึ่งอาจจะเป็นคนหูตึงหรือเด็กหูหนวกก็ได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 คนหูตึง หมายถึง คนที่มีการได้ยินเหลืออยู่บ้าง สามารถได้ยินได้ไม่ว่า จะใส่เครื่องช่วยฟัง (Hearing Aids) หรือไม่ก็ตาม คนหูตึงจะมีระดับการได้ยินในหูที่ดีกว่า ระหว่าง 26 - 90 เดซิเบล ซึ่งในคนปกติจะมีระดับการได้ยินระหว่าง 0 - 25 เดซิเบล

2.2 คนหูหนวก หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินในหูข้างที่ดีกว่า ตั้งแต่ 91 เดซิเบล ขึ้นไป ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดดังๆ อาจรับรู้เสียงบางเสียงได้จากการสั่นสะเทือน ไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เด็กหูหนวกอาจสูญเสีย การได้ยินมาตั้งแต่กำเนิด หรือสูญเสียการได้ยินในภายหลัง

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) หมายถึง คนที่มีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษา และสติปัญญาล่าช้ากว่าเด็กปกติ เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วปรากฏว่ามีสติปัญญาดำกว่าเด็กปกติทั่วไป และมีความจำกัดทางด้านการปรับตัวซึ่งภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาต้องเกิดก่อนอายุ 18 ปี

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เด็กที่มีความผิดปกติ บกพร่อง หรือสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ดีเท่าคน ปกติ

5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

คนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) หรือ LD หมายถึง คนที่มีความบกพร่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมากกว่า หนึ่งเรื่อง ทำให้มีปัญหาในการใช้ภาษา การฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน หรือการคิด คำนวณทางคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย และการเคลื่อนไหว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

6. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

คนที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง คนที่มีความบกพร่องในเรื่องการออกเสียงพูด เช่นเสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือคนที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจ และหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนและหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษาและหน้าที่ของภาษา

7. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

คนที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึง คนที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากคนทั่วไป และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้อื่นเป็นผลมาจากความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อม หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเอง ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ขาดสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับคนในวัยเดียวกัน มีความคับข้องใจ มีความเก็บกดทางอารมณ์โดยแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งบางคนมีความบกพร่องซ้ำซ้อนอย่างเด่นชัดอีกทั้งเกิดขึ้นเป็นเวลานาน

8. เด็กออทิสติก

ออทิสติก (Autistic) หรือ ออทิสซึม (Autism) มาจากรากศัพท์ ภาษากรีกว่า Auto ตัวเรา ออทิสซึม หมายถึง ภาวะของปัญหาทางจิตเวชที่มีความผิดปกติอย่างรุนแรง มีพัฒนาการที่ผิดปกติเกี่ยวกับอารมณ์ สังคม การสื่อความหมาย พฤติกรรม จินตนาการ และจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีสาเหตุอันเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติเหมือนอยู่ในกรอบ

9. เด็กพิการซ้อน

คนพิการซ้อน หมายถึง คนที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน เช่น คนปัญญาอ่อนที่สูญเสียความได้ยิน คนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการเห็นคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและบกพร่องทางการเห็น เป็นต้น คนเหล่านี้อาจไม่ได้รับประโยชน์จากการส่งเข้าเรียนในโครงการสอนคนที่บกพร่องทางสติปัญญา โครงการสอนคนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย โครงการสอนคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โครงการใดโครงการหนึ่งโดยเฉพาะ โดยไม่จัดบริการทางการศึกษาและบริการด้านอื่นเพิ่มเติม

สรุปได้ว่า เด็กพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่สถานศึกษารับรองว่าเป็นคนพิการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ และตามที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กำหนดไว้

2.8 แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษ

การบริหารจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิเศษในโรงเรียนปกติเป็นเรื่องที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานมาเป็นเวลานานเพื่อให้โอกาสแก่เด็กพิเศษได้อยู่ร่วมในสังคมคนทั่วไปรวมทั้งการปรับตัวทางสังคมเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ตรง และสามารถพัฒนาตนเองให้ได้มากที่สุด นักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 82 - 83) สรุปผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษ จากรายงานการวิจัยการทดลองนำร่อง : การพัฒนาโรงเรียนเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. ด้านนักเรียน โรงเรียนมีแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความรู้ความเข้าใจเจตคติที่ดี และผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งเผยแพร่ผลการพัฒนาผู้เรียนต่อสาธารณชน

2. การพัฒนาการบริหารจัดการ โรงเรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ กำหนดเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนา จัดข้อมูลสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีมาวางแผนพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล พัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ใช้หลักการกระจายอำนาจ ให้อำนาจการตัดสินใจในโรงเรียน ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

3. ด้านปัจจัย โรงเรียนได้เสริมสร้างให้บุคลากรทุกฝ่ายตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กพิเศษ โดยการให้ความรู้และเสริมสร้างเจตคติอย่างหลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสาร เข้าร่วมประชุม อบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพิเศษ การมีนโยบายที่ชัดเจน การแสวงหาเครือข่ายที่เข้มแข็งเหมาะสม ให้สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอย่างแท้จริง

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 43 - 44) ได้รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การศึกษาพิเศษ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยว่า รัฐควรขยายการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เพราะการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม สามารถสนองความต้องการและความสามารถของเด็ก เด็กคนใดเรียนได้ รัฐควรส่งเสริมเต็มที่ เด็กคนใดเรียนได้น้อยก็ควรให้เขาเรียนตามความสามารถ ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นในการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจออกไปสู่ท้องถิ่นให้มาก และสอดคล้องกับการศึกษาของเด็กทั่วไป และควรปรับปรุงให้ระบบการศึกษาพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาปกติมีการช่วยเหลือเด็กตั้งแต่อายุน้อย จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก ดังนั้นเด็กพิเศษทุกคนจึงไม่จำเป็นต้องเรียนหลักสูตรเดียวกับเด็กทั่วไป การวัดผลควรมีการเปลี่ยนแปลง ครูผู้สอนควรได้รับการอบรม

ด้านการศึกษาพิเศษ ควรส่งเสริมให้เรียนร่วมให้มากขึ้น ไม่ควรสร้างโรงเรียนการศึกษาพิเศษอีกต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ ควรออกระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วมเพื่อให้ระบบการศึกษาพิเศษดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1. การบริหาร กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงกำหนดขอบข่ายของการบริหารงานด้านการศึกษาพิเศษ ทั้งการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม ในด้านการบริหารงานทั่วไป การบริหารบุคคล การกำหนดตำแหน่ง การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่หน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาพิเศษ ตลอดจนระเบียบที่จำเป็นแก่เด็กพิเศษ ได้รับการศึกษาสูงขึ้นทั้งในจำนวนปริมาณและคุณภาพ

2. การจัดการหลักสูตร ผู้เกี่ยวข้อง คณะครูต้องจัดหลักสูตรเฉพาะให้เด็กแต่ละคนตามความสามารถของเด็ก และยืดหยุ่นมากขึ้นให้เหมาะกับเด็กพิเศษ

3. การวัดผล โรงเรียนจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของเด็กเป็นลายลักษณ์อักษร การวัดผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่วางไว้

4. ครูผู้สอน ต้องมีคุณวุฒิการศึกษาพิเศษ ในระดับปริญญา หรือผ่านอบรมครูการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

5. จำนวนเด็กต่อชั้น กระทรวงศึกษาธิการกำหนดจำนวนเด็กพิเศษที่จะเรียนร่วมในห้องเรียนปกติ

6. การส่งต่อ ให้มีการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ

7. บทบาทของชุมชน ผู้ปกครองของเด็กพิเศษและเด็กทั่วไป ควรมีส่วนร่วมเข้าใจเด็กพิเศษ

8. การเรียนร่วม ขยายการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กทั่วไป โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องระดับปานกลาง หากเป็นไปได้ควรจัดให้การศึกษาพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปกติ

สรุปได้ว่า การนำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนเรียนร่วมเด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับเด็กทั่วไป เพื่อให้เติบโตขึ้นท่ามกลางความเข้าใจและการยอมรับเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว สามารถดำรงชีพอยู่เคียงคู่กับสังคมเด็กทั่วไปโดยไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีสังคมใดไว้เด็กพิการ และเด็กพิเศษ โดยมีการเตรียมความพร้อมด้านผู้เรียนเตรียมพร้อมทันทีเมื่อพบปัญหาความต้องการ ด้านสภาพแวดล้อมควรจัดห้องเรียนพิเศษเป็นการเฉพาะ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ด้านเครื่องมือจัดงบประมาณเป็นพิเศษในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเป็นการเฉพาะ มีการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วม เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์แก่เด็กพิเศษในสังคมให้มากที่สุด

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

บรรจง อักษรสา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) สำหรับบุคคลออทิสติกในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ผลการวิจัย พบว่าด้านนักเรียนมีปัญหา คือนักเรียนออทิสติกมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติน้อยมาก และมีข้อเสนอแนะให้จัดกิจกรรมพัฒนาเจตคติเด็กทั่วไปยอมรับเด็กออทิสติกเข้ากลุ่มด้านสภาพแวดล้อมพบปัญหา คือขาดงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่จัดห้องสอนเสริม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจทางการศึกษาพิเศษ และกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ดำเนินตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาพิเศษ ได้ให้ข้อเสนอแนะให้พัฒนาความด้านการศึกษาพิเศษให้กับครูทั่วไป ด้านเครื่องมือพบปัญหาในการจัดงบประมาณสนับสนุนเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความต้องการอื่นใดทางการศึกษาได้เสนอแนะให้มีการระดมทรัพยากรท้องถิ่นจากชุมชน

ประภาพิมล ทิมวัฒนา (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการปัญหา เจตคติ และการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า

1. ความต้องการและปัญหาในการจัดการเรียนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน
2. ความต้องการในการจัดการเรียนร่วมตามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
3. เจตคติในการจัดการเรียนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน
4. การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปริยกา ถาวรกุล (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการบริการแนะแนวและจัดอันดับที่ความต้องการบริการแนะแนวของเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ประชากรทั้งสิ้น 110 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติมีความต้องการบริการแนะแนว 5 บริการ ดังนี้

1. บริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล เด็กพิเศษทุกประเภทมีความต้องการบริการแนะแนวอันดับแรกเหมือนกันคือ อยากรู้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ยกเว้นเด็กพิการชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีความต้องการแนะแนวอันดับแรกคือ อยากรู้ผลการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ของนักเรียน

2. บริการสนเทศ เด็กพิเศษทุกประเภทมีความต้องการบริการแนะแนวเหมือนกันคืออยากรู้ โรงเรียนแนะนำวิธีเรียนที่ให้ผลดีแก่นักเรียน ยกเว้นเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางการได้ยินซึ่งมีความต้องการบริการแนะแนวอันดับแรกคือ อยากรู้โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนปกติในการช่วยเหลือเด็กพิเศษ

3. บริการให้คำปรึกษา เด็กพิเศษทุกประเภทมีความต้องการบริการแนะแนวอันดับแรกเหมือนกันคืออยากรู้ครูที่รักและเข้าใจนักเรียนคอยเอาใจใส่และให้คำแนะนำเรื่องต่างๆ แก่นักเรียนยกเว้นเด็กพิเศษเกี่ยวกับขาซึ่งมีความต้องการบริการแนะแนวอันดับแรก คือ อยากรู้เพื่อนสนิทที่เข้าใจนักเรียนไว้พูดคุยเรื่องต่างๆ ทุกเรื่อง

4. บริการจัดวางตัวบุคคล พบว่า เด็กพิเศษมีความต้องการอันดับแรก ดังนี้

4.1 เด็กพิเศษเพศชายมีความต้องการอยากรู้โรงเรียนจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน

4.2 เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความต้องการอยากรู้ นักเรียนจัดสอนวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตัวนักเรียนเพื่อการประกอบอาชีพส่วนตัว

4.3 เด็กพิเศษมีความต้องการอยากรู้โรงเรียนจัดอาหารเสริม เช่น นม ขนมหั้ว ให้แก่นักเรียน

4.4 เด็กพิเศษทางสายตา มีความต้องการอยากรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

4.5 เด็กพิเศษเพศหญิงและเด็กพิการชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความต้องการอยากรู้ได้รับการรักษาให้ความพิการเบาบางลงหรือหมดไป

4.6 เด็กพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการอยากรู้โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกอาชีพแก่นักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อ

5. บริการติดตามผลและประเมินผล พบว่า เด็กพิเศษมีความต้องการอันดับแรก ดังนี้

5.1 เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเด็กพิการเพศหญิง เด็กพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเด็กพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความต้องการอยากรู้โรงเรียนให้โอกาสแก่นักเรียนเพื่อแสดงความสามารถให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น

5.2 เด็กพิเศษเกี่ยวกับแขนขา มีความต้องการอยากรู้โรงเรียนจัดให้มีการรายงานเรื่องราวต่างๆ ของนักเรียน

5.3 เด็กพิเศษทางสายตา เด็กพิเศษเพศชายและเด็กพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความต้องการอยากให้โรงเรียนจัดให้มีการมีการประกาศชื่อหรือเรื่องราวของศิษย์เก่าหรือศิษย์ปัจจุบันที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ

5.4 เด็กพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการอยากให้โรงเรียนมีแบบสำรวจเพื่อทราบว่านักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพอะไร

ทนันชัย อินทนาชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดพิษณุโลก โดยทำการศึกษาจากประชากรที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียน 119 คน และสุ่มตัวอย่างเด็กพิเศษอีก 30 คน โดยแยกออกเป็นประเภทความพิการจากการสุ่มอย่างง่ายแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพของเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติส่วนใหญ่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (19.20%) และศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (78.51%)
2. ความต้องการทางการศึกษาของเด็กพิเศษ ต้องการเรียนในโรงเรียนแบบเรียนร่วมโดยให้มีการส่งเสริมทางด้านทุนการศึกษา การสอนซ่อมเสริม การมีส่วนร่วมทางด้านวิชาการ การกีฬา และส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีพและสถานที่ทำงาน
3. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติ พบว่าด้านอาคารและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กพิเศษสาเหตุเกิดจากการขาดแคลน งบประมาณ และความไม่เข้าใจในการดัดแปลงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมด้านบุคลากรไม่มีบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ และบุคลากรขาดทักษะความรู้การสอนเด็กพิเศษด้านวิชาการ โรงเรียนใช้หลักสูตรปกติสอนเด็กพิเศษและจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเรียน การสอน โรงเรียนยังขาดครูที่มีความรู้และประเมินผลโรงเรียนไม่ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานครูผู้สอนและไม่มีเครื่องประเมินเด็กพิเศษแต่ได้ใช้แบบเด็กปกติ

วินัย รูปขำดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพการบริหารงานและผลการดำเนินงานของโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามแนวคิดโครงสร้างซีท(SEAT) ในจังหวัดกำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2549 ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การพัฒนาทางด้านสังคมการปรับตัวของเด็กได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านการเรียนแสดงถึงการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นตามศักยภาพสภาพการบริหารงานมีความสัมพันธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด และด้านการจัดสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด

วีระดี กองแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วม และความต้องการการนิเทศในโรงเรียนแกนนำด้านการศึกษาพิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ของผู้บริหารครูผู้สอน และผู้ปกครอง

1. สภาพการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษา พบว่ามีอาคารสถานที่ให้บริการสื่อและสิ่งจำเป็น มีห้องสอนเสริม มีการสรุปผลการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงานทุกโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบการศึกษาพิเศษ มีวุฒิการศึกษาพิเศษ โดยได้รับการอบรมและการศึกษาดูงานมีครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และทุกโรงเรียนมีผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนร่วม

2. ความต้องการด้านการนิเทศ พบว่า

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีนโยบายการจัดการเรียนร่วม ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนร่วม ผู้ปกครองต้องการเพียงส่งบุตรหลานเข้าเรียน มีการประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการได้รับการสนับสนุนวิธีการประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบต่างๆ และผู้ปกครองต้องการ ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนเป็นแนวเดียวกัน มีการจัดสภาพ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการจัดสถานที่ที่เป็นสัดส่วนและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำจากหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนต้องการพัฒนาความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำจากหน่วยงานต่าง ๆ มีการให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องผู้บริหารต้องการให้มีการจัดการ อบรมแก่คณะครูทุกคนอย่างทั่วถึง ครูผู้สอนต้องการให้มีการจัดการ อบรม การศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการหลักสูตรเฉพาะทางให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียน พร้อมทั้งต้องการให้ครูทุกคนมีความเข้าใจในการจัดการเรียนร่วมและผู้ปกครองต้องการเพียงให้โรงเรียนจัดตามความเหมาะสม

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องการการนิเทศจากหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือบุคลากรทางการศึกษาในการให้ความรู้ ครูผู้สอนมีความต้องการรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานได้รับการยอมรับจากสังคม มีเพื่อนและได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

2.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ต้องการงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหา สื่อและอุปกรณ์ ครูผู้สอนต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนจากโรงเรียนเฉพาะทางหรือโรงเรียนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองต้องการสื่อและอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมกับบุตรหลาน

2.5 ด้านการวัดผลประเมินผลผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจนมีความเป็นมาตรฐานในแนวเดียวกันผู้ปกครองต้องการให้ บุตรหลานของตนได้รับการพัฒนาตามแนวทางของโรงเรียนผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องการคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนร่วม สำหรับผู้ปกครองต้องการเพียงนำบุตรหลานเข้าเรียนยังโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านสนองนโยบายรัฐบาล

สายสวาท อรรถมานะ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพ ปัญหา และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดการศึกษาโดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาโดยใช้โครงสร้างซีท ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก และตามความคิดเห็นของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาความต้องการขอรับการสนับสนุน ผลการศึกษาความต้องการรับการสนับสนุนในการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพครอบคลุมกรอบงานซีท 4 ด้าน สรุปผล ดังนี้

3.1 ความต้องการรับการสนับสนุนของผู้บริหาร ครูผู้สอน ด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอนเห็นว่าควรมีองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมคัดกรองความพิการของนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม เห็นว่ารัฐควรจัดงบประมาณในการปรับสภาพแวดล้อม จัดห้องเสริมวิชาการ และส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีหลักสูตรสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วม มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการฝึกอาชีพพื้นฐานแก่นักเรียน ด้านเครื่องมือเห็นว่าควรสนับสนุนสื่อการสอนที่ทันสมัย เพียงพอ

3.2 ความต้องการรับการสนับสนุนของผู้ปกครอง ด้านนักเรียน ผู้ปกครองเห็นว่า ควรสอนนักเรียนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ด้านสภาพแวดล้อม ควรปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนและปรับเจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรสอนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ด้านเครื่องมือ รัฐบาลควรสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างอิสระ

สันติ ฤาชัย (2548 : บทคัดย่อ) การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยโครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น เขต 1 - 5 ผลการวิจัยพบว่า เสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้านนักเรียนที่มีระดับรุนแรงประสานหน่วยงานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ จัดกิจกรรมให้เด็กทั่วไปยอมรับเด็กพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ไม่เหมาะสม ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยจัดทำโครงการเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนจัดบุคลากรรับผิดชอบการเรียนร่วมเพิ่มมากขึ้น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการนำหลักสูตรเฉพาะความพิการจากศูนย์การศึกษาพิเศษ และจากโรงเรียนเฉพาะความพิการมาปรับใช้ในโรงเรียนเรียนร่วม ส่วนเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายให้กับเด็กพิเศษเสนอแนวทางในการจัดอบรมให้กับครูในโรงเรียนเรียนร่วม ด้านเครื่องมือไม่เพียงพอ เสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยการประสานขอรับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้กับเด็กพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) ได้ทดลองการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดประถมศึกษากรุงเทพมหานคร การวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาไทยของเด็กที่เรียนกับครูการศึกษาพิเศษและ ครูผ่านการอบรมไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวก่อนและหลังการทดลองพบว่าเด็กทั้งสองประเภท มีผลสัมฤทธิ์ก่อนทดลองต่างจากหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่เรียนกับครูผ่านการอบรมหรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช่วิชาการนั้น พบว่าที่เรียนกับครูทั้ง 2 ประเภท มีผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช่วิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ความแตกต่างที่ปรากฏนั้นมีกลุ่มของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเรื่องลักษณะนิสัย ด้านการช่วยเหลือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งพบว่า กลุ่มที่เรียนกับครูที่ผ่านการอบรมแตกต่างไปจากกลุ่มที่เรียนกับการศึกษาพิเศษ

อารีย์ เพลินชัยวาณิช (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548 ผลการวิจัย พบว่า สภาพความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่น ด้านความพึงพอใจที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนร่วม และความก้าวหน้าของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นในภาพรวม คือด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT)

งานวิจัยต่างประเทศ

ทัฟส์ (Tufts, 1985) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนเด็กปกติ ผู้ปกครองเด็กพิเศษ ผู้ปกครองเด็กปกติ ที่มีต่อการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีปัญหาทางภาษากับเด็กปกติระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมืองลอสแอนเจลิส แคลิฟอร์เนีย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าเพศชายกับเพศหญิงมีทัศนคติต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน อายุทำให้ทัศนคติของบุคคลแตกต่างกัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานไม่ทำให้ทัศนคติต่อการเรียนร่วมแตกต่างกัน

เทลฟอร์ด และซอเวอรี (Telford and Sawrery, 1972) ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผลการศึกษา พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เรียนร่วมกับเด็กปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เรียนในโรงเรียนเฉพาะ

ไบรท์ (Bright, 1986 อ้างถึงใน เกษม ทองสัมฤทธิ์, 2540) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการเรียนร่วมที่ประสบความสำเร็จโดยได้จัดทำแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็นสองส่วนแรกถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของ โครงการที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งได้รวบรวมลักษณะสำคัญ 6 ประการ คือ 1. การฝึกเตรียมเพื่อการเรียนร่วม 2. เจตคติต่อการเรียนร่วม 3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการฝึกเพื่อความคุ้นเคย 4. สัดส่วนของจำนวนครูและนักเรียนที่เหมาะสม 5. การจัดให้มีบริการเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม 6. การประเมินเด็กได้เร็วที่สุดและการควบคุมติดตามผล ส่วนที่สองเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อโครงการเรียนร่วม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูสอนในโครงการเรียนร่วมที่จัดว่าเป็นโครงการประสบความสำเร็จ จำนวน 85 คน และครูปกติจำนวน 85 คน ผลการศึกษา พบว่า ครูสอนในโครงการเรียนร่วมมีความเห็นว่า โครงการที่ถือว่าประสบความสำเร็จนั้น จะมีลักษณะทั่วไป 3 ประการ คือ 1. เจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม 2. การจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อทำความคุ้นเคย และ 3. การจัดให้มีบริการเสริมสนับสนุนการเรียนร่วมและนอกจากนี้พบว่าการจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อทำความคุ้นเคย สัดส่วนของจำนวนครูต่อนักเรียนที่เหมาะสมและการประเมินเด็กได้เร็วที่สุดและการควบคุมติดตามผลที่ใช้อยู่ใน โครงการยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

รีเดล (Riedel, 1991) ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของนักการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเกรด 5 - 9 ของโรงเรียนในเวอร์จิเนีย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการรับรู้ในทางบวกสูงกว่านักการศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าระดับการสนับสนุนการบริหารทรัพยากรหรือการบริการที่ได้รับ การวางแผนการสอน และการอบรมเกี่ยวกับการสอนเป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนร่วม แต่นักศึกษามีความเห็นว่าองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งขัดขวางกระบวนการเรียนร่วม

แวน เดน ฮอร์ต (Van Den Hort, 1971 : 414) ศึกษาเกี่ยวกับเด็กหูตึงเรียนร่วมกับเด็กปกติและเด็กหูตึงที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเฉพาะ จำนวน 236 คน เด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีระดับสติปัญญา อายุ ระดับชั้นเรียนและระดับการได้ยินที่เท่าเทียมกัน ผลการศึกษา พบว่าเด็กหูตึงที่เรียนร่วมกับเด็กปกติได้รับประโยชน์ทางด้านวิชาการเป็นอย่างดี แต่มีเด็กหูตึงที่เรียนร่วมกับเด็กปกติร้อยละ 32 ที่มีปัญหาในการปรับตัว

อีโกล์ (Echols, 1992) ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนร่วมของเด็กปัญญาอ่อนโรงเรียนในรัฐเท็กซัส พบว่า ครูที่มีอายุน้อยกว่ามีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีอายุมากกว่า ครูที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นในการเรียนร่วมไม่ต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่ามีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปัญญาอ่อนมาก่อนมีความคิดเห็นในการเรียนร่วมไม่ต่างกันจากครูที่มีประสบการณ์ และครูประถมศึกษาไม่มีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วม

โดลินา บอสเซอร์ และโฮล์ม (Dolinar, Boser and Holm, 1994) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็ก ครู ผู้เชี่ยวชาญ และพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แมทธิวส์ (Mathews, 1984) ได้ศึกษาเจตคติของครูต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญาในมลรัฐสลังงอ ประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่มีวุฒิในระดับอื่นๆ หากพิจารณาระหว่างเชื้อชาติแล้ว พบว่าชาวมาเลเซียที่มีเชื้อสายจีนให้การยอมรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญามากกว่าชาวมาเลเซีย และอินเดีย ครูที่มีพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการศึกษาพิเศษ หากพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่า ครูส่วนมากยังมีเจตคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และยังมีความเห็นว่าการให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญานั้น ควรแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดจากเด็กปกติ

เคลเลอร์ (Keller, 1987) ศึกษาเจตคติของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย และสติปัญญา พบว่า ครูใหญ่ ศึกษาพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษ มีทัศนคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาไม่แตกต่างกันครูใหญ่ และศึกษาพิเศษมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาควรเรียนร่วมกันกับเด็กปกติแต่ครูการศึกษาพิเศษมีความเห็นว่าห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และสติปัญญา ควรแยกออกจากกันแต่ควรอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน

วาร์ดานี (Wardani, 1988) สำรวจเจตคติของครูการศึกษาพิเศษกับครูที่สอนปกติในเกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการเรียนรวม การสำรวจ พบว่าครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในทางบวก มากกว่าครูที่สอนเด็กปกติ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป ที่มีเจตคติในทางบวก ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1 - 2 ปี ครูที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูชายมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าครูสตรี โดยภาพรวมแล้วครูส่วนมากในเกาะบาห์ลีมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และต่อการเรียนรวมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กปกติ

ทัฟส์ (Tufts, 1985) ได้ทำการศึกษาเจตคติของครูการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนเด็กปกติ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองเด็กพิเศษที่มีต่อการเรียนรวมระหว่างเด็กที่มีปัญหาทางภาษากับเด็กปกติที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเมือง ลอสแอนเจลิส แคลิฟอร์เนีย การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม ดังกล่าว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีเจตคติต่อการเรียนรวม ไม่แตกต่างกัน อายุทำให้เจตคติของบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานไม่ทำให้เจตคติต่อการเรียนรวมแตกต่างกัน

สเลน และการ์ไรด์ (Salend and Garride, 1999) ได้ศึกษาผลกระทบภายในชั้นเรียนรวม พบว่า ทั้งเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต่างมีผลกระทบต่อกันอย่างผสมผสานในทางสังคมและไม่ปรากฏผลกระทบที่เป็นการรบกวนทางด้านการเรียนรู้วิชาการต่อกัน ครูสามารถตอบสนองต่อชั้นเรียนรวมได้ดีแม้จะมีตัวแปรซับซ้อนหลายอย่าง การกำหนดขอบเขตในชั้นเรียนจะทำได้ดีโดยการอภิปรายและปรึกษาหารือกัน

พัลเมอร์ (Palmer, 1998) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม พบว่า ผู้ปกครองมีความเห็นตรงกันว่าพัฒนาการส่วนบุคคลของเด็กดีขึ้น บุคลิกและความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้นโดยพัฒนาการต่าง ๆ จะดีขึ้นมากเท่าไร ขึ้นอยู่กับการที่ผู้ปกครองและครอบครัวเห็นคุณค่าและการมีส่วนร่วมในการจัดชั้นเรียนรวม และบทบาทของโรงเรียนด้วย

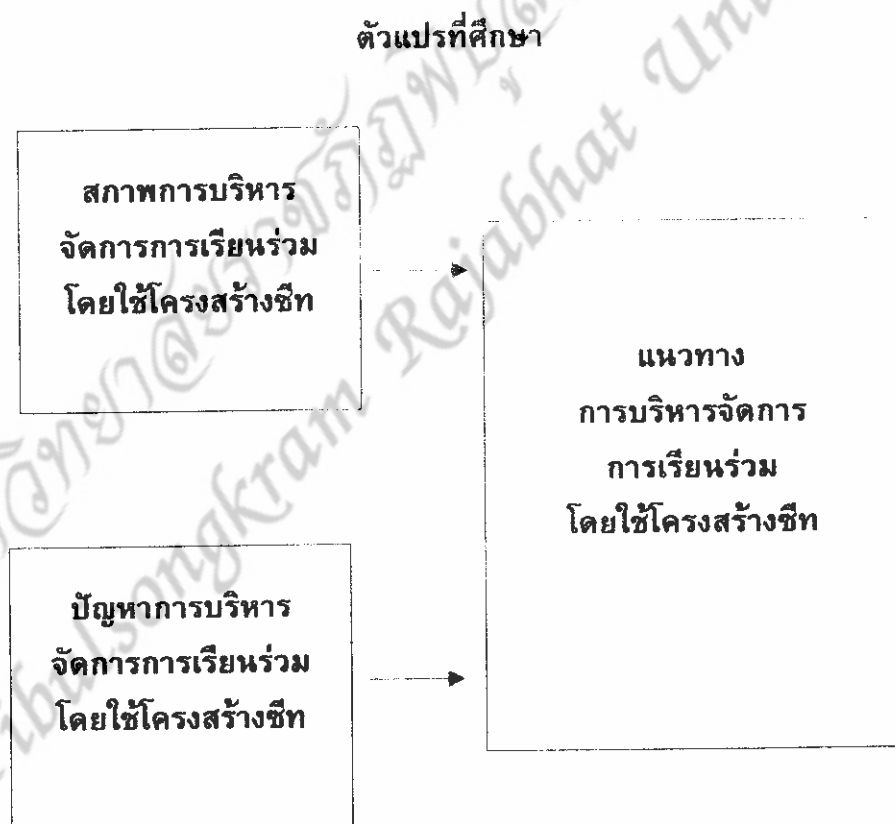
คูทส์ (Coots, 1998 อ้างถึงใน สมพร หวานเสร็จ, 2548) ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านครอบครัวและเด็ก กับรูปแบบของพ่อแม่ในการเข้ามีส่วนร่วม กิจกรรมการฝึกหัดของเด็กอายุ 7 - 8 ปี จาก 35 ครอบครัวที่มีพัฒนาการช้า พบว่า ข้อมูลสารสนเทศ และบทบาทของโรงเรียนมีความสัมพันธ์มากที่สุดต่อตัวแปรการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

สรุปโดยรวม การบริหารจัดการภายใต้โครงสร้างซีท หมายถึง การทำงานที่ใช้ อาศัยการทำที่เป็นกระบวนการ การดำเนินงานแบบมีขั้นตอนและการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย เพื่อให้งานที่ทำบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากผลการศึกษาข้อมูล ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจึงสนใจศึกษาสภาพ ปัญหา และการนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการเรียน ร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทโดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ นักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรม การเรียนการสอน เครื่องมือ โดยสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาสภาพ ปัญหา และการนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการ การเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย